

הלכות חלה

מראה מקומות

פרק ד

דיני עיסה שעשוהו לחלקה

הוצאת מכון הם חיינו

A project of Mercaz Torah U'Tefillah

בעזרת החונן לאדם דעת
המראה מקומות בקובץ זו נתקבצו על ידי

גרשון סגל

הערות יתקבלו בשמחה נא לשלחם

Questions@heimchayeinu.org

חורף תשפ"ב

קונטרסים על נושאים אחרים של מכון הם חיינו

אפשר להשיג כאן

www.heimchayeinu.org

תוכן הענינים

- 1..... משנה חלה פרק א משנה ז
- 2..... ירושלמי חלה פרק א הלכה ז (גמ' עד א"ל והתנין)
- 3..... משנה חלה פרק ד משנה א'
- 4..... ירושלמי חלה פרק א הלכה ה (גמ' עד השתי נקודות)
- 5..... הרא"ש הלכות חלה סימן ג (נחתום שעשה שאור עד השתי נקודות)
- 6..... הרא"ש הלכות חלה סימן י (מתחילתו עד מתני' ואי)
- 7..... רמב"ם הלכות בכורים פרק ו הלכה יט -כ עם הראב"ד והכסף משנה
- 8..... רמב"ם הלכות בכורים פרק ז הלכה א -ב עם הכסף משנה
- 9..... טור יורה דעה סימן שכ"ו סעיפים א -ד עם הב"י
- 11..... שולחן ערוך שם עם הנושא כלים
- 14..... חכמת אדם סימן יד סעיפים יט -כא ובינת אדם ס"ק ד
- 15..... ערוך השולחן סימן שכ"ו
- 17..... ירושלמי חלה פרק ג הלכה ה (אמר רבי בון בר חייא עד השתי נקודות)
- 19..... רמב"ם הלכות בכורים פרק ז הלכות ט' - י' עם הראב"ד וכסף משנה
- 20..... טור יורה דעה סימן שכו סעיפים ד - ה
- 21..... טור יורה דעה סימן של סעיפים ה - ו
- 23..... שולחן ערוך סימן שכ"ו סעיפים ה - ו עם הנושא כלים
- 26..... שולחן ערוך שם סימן של סעיפים ה - ו
- 28..... ערוך השולחן שכ"ו סעיפים יב' - טז' וש"ל סעיפים ט' - יא'

לחלק וכל אחת נטולת מעט לחמץ זה עיסתה זה ברור ואפי' אי לא הוה ידעין למרוי מחמתו לא שביקין רבי יוחנן ועבדין כ"ל וכל שכן דמתניין דייקא כ"י יוחנן:

פ"ז א שתי עיסות שיש בשתייהן וכו' משנה פ"ד שמי נשים שעשו שני קצין ונגעו זה בזה אפי' הן ממין אחד פטורים וזמן שהם של אשה אחת מן זמניו חייב

רבינו שמשון בפירוש המשנה [נחתום] שעשה שאור לחלק כדי חיוב חלה עשה צבת אחת אלא שעשה לחלק לכמה עיסות ואין בכל חלק חלק כשיעור ופליגי בירושלמי אי תחום דוקא אי לא ונשים שנחנו לנחתום לעשות להן שאור וצין כולן יש כשיעור ולש הכל צבת אחת שלא מדעתן בירושלמי המורה כריו של חצירו שלא מדעתו רבי יוחנן אמר נטבל ר"ל אמר לא נטבל מחיוב ר"ל והתן וכן נשים שנחנו לנחתום לעשות להן שאור אם אין בשל אחת מהם כדי שיעור פטורה מן החלה ואין בשל כולהו כשיעור בחמה לומר לא נטבל וטעות סופר בירושלמי וקאמר ר"י בעושה עיסה ע"מ לחלק [גלגל] פטורה מן החלה כדמשני הכא אמר ליה שניא היא שכן העושה עיסה לחלק צבת פטורה מן החלה אמר ליה והתן נחתום שעשה שאור לחלק חייב בחלה אמר ליה לא תחביני נחתום נחתום לא בדעתו הדבר חלי בדעתם הלוקחות הדבר חלי שמה ונלא לקוחות ונטבלו מיד כלומר לא יתקן אם ימלא קוויט ע"ל. ורבינו פסק כר"י שמחלק בין נחתום לנחתום ובראש"ל סובר דלא ק"ל כיומיה אלא כר"ל דפליג עליה ואמר נחתום לאו דוקא ונאסחיה בזה מעובדא בירושלמי דאמר דחייב שמה מחלק לעושה עיסה ה"נ חייבין שמה מחלק שלא לחלקה וכן מדיוקא דמתניין יש לומר לדעת רבינו שאין לנו לדחות הכלל שבדיני דהלכה כר"י לגבי ר"ל והיה בירושלמי לא מוכרעה דהאם עסקה עיסתה אטרינא שהם סופגין ואמר כך רבנא ליקח קלת ממנה לאפומה ושאליה אם יכולה לאכלה בלא חלה כיון שאין צמה שלקחה לאפומה שיעור חלה ואסר לה שמוס שמה מחלק על כולה או על שיעור חלה לאפומה דאיכא לומר שמי האם דמתחלה עשהה כל עיסתה ע"ד לעושהה כולה אטרינא ואמר כך נמלכה לאפומה קלמה דכיון דחייבין שנמלכה על קלמה איכא למימש שמה מחלק על כולה או על כדי שיעור חלה מה שאין כן בעושה עיסתה לחלק דכיון דלא ראינו שנמלכה לא חייבין שמה מחלק ומה שר"ל לדייק ממתניין דנשים שנחנו לעשות להן שאור וכו' סובר רבינו דמדנקט רישא נחתום משמע בדיחא דדוקא נחתום הא שאר כל אדם שעשה עיסה לחלק פטורה ואידי דאריי רישא נחתום נקט כפיסא נחתום לומר דאע"ג דבדיחא נחתום שעשה עיסה לחלק חייב נחתום דסיפא פטור ומשום דאין דרך אשה אחת לתח קמה לנחתום לעשות עיסה לחלק נקטה בנשים שנחנו. וע"ל שהרי רבינו שמשון פירש דה"ק נשים שנחנו לנחתום לעשות להן שאור וצין הכל יש שיעור וכל צבת אחת שלא מדעתן ולפי פירוש לא שייך לדייק מה שדייק הראש"ל שאין זה ענין לעושה עיסה לחלק ודין עושה עיסה לחלק הא שמעין מדיוקא דרישא כדאמרינן:

ב נשים שנחנו קמה לנחתום

לעשות להם שאור. אם אין בשל

אחת מהן כשיעור אע"פ שיש בכללן

כשיעור פטורה:

לא אחת שאיל לאכזה אמר ליה שאור שמה מחלק עיסה ומתניין גופא איכא למשמע נשים שנחנו לנחתום לעשות להן שאור אם אין בכל אחת כשיעור פטורה מן החלה דייקאן הא אשה אחת דומיא דחמש חייבת ואע"ג דרבי יוחנן הוא דאמר פטורה ר"ל פליג עליה דאמר דנחתום לאו דוקא ותמם שיש דוקא לענין חלק הא אשה אחת חייבת בחלק ומעשה דהאיה אחתה מוכח דכלל אשה נמי חייבין לאימורי:

ב נשים שנחנו קמה לנחתום
לעשות להם שאור. אם אין בשל
אחת מהן כשיעור אע"פ שיש בכללן
כשיעור פטורה:

לא אחת שאיל לאכזה אמר ליה שאור שמה מחלק עיסה ומתניין גופא איכא למשמע נשים שנחנו לנחתום לעשות להן שאור אם אין בכל אחת כשיעור פטורה מן החלה דייקאן הא אשה אחת דומיא דחמש חייבת ואע"ג דרבי יוחנן הוא דאמר פטורה ר"ל פליג עליה דאמר דנחתום לאו דוקא ותמם שיש דוקא לענין חלק הא אשה אחת חייבת בחלק ומעשה דהאיה אחתה מוכח דכלל אשה נמי חייבין לאימורי:

פרק שביעי

א שתי עיסות שיש בשתייהן שיעור החייב בחלה
ואין באחת מהן כשיעור ונגעו זו בזו ונשכו זו

את זו אם היו של שנים אפילו הן ממין אחד פטורין מן
החלה. שסתם שנים מקפדין. ואם ידוע שאינן מקפדין

על עירוב העיסות הרי אלו מצטרפות: ב היו שתייהן
של איש אחד אם היו ממין אחד מצטרפין וחייבות בחלה

ואם משני מינין היו אין מצטרפין. שסתם אחד אינו
מקפיד. ואם היה מקפיד שלא תגע עיסה זו בזו ולא

תערב עמה אפי' היו ממין אחד אין מצטרפות: ג וכיצד
מצטרפות אם היו של אחד ממין אחד עיסת החמים שנגעה

בעיסת הכוסמין מצטרפין נגעה בשרא המינין אין
מצטרפות. וכן עיסת שעורין שנגעה בעיסת הכוסמין או

שבולת שועל או שיפון וכן עיסת כוסמין ושל שבולת
שועל ושל שיפון שנגעה כל אחת משולשתן בחבירתה

הרי אלו מצטרפות: ד עיסת חדש אינה מצטרפת לשל
ישן אע"פ שהן ממין אחד. כדי שלא יאמרו תורמין מן

החדש על הישן. ולא יתרום מאמצע שתייהן אלא יביא
עיסה אחרת חדש או ישן ויצטרף להם להשלים השיעור.

בר"א בעיסה שנגעה בעיסה אחרת אבל הבולל קמה
חמשת המינין ועושה מהם עיסה אחת הרי חמשתן

מצטרפין לשיעור עיסת חלה כמו שביארנו: ה עיסה
שהיא פחותה מכשיעור מכאן. ועיסה פחותה מכשיעור

מכאן. ועיסה שאינה חייבת בחלה באמצע כגון עיסת
אורז או עיסת תרומה או מדומע או עיסת עכו"ם אע"פ

שנוגעות זו בזו אינן מצטרפות שהרי דבר הפטור מן
החלה מבריל באמצע: ו היה באמצע עיסה שהורמה מן

חלתה מצטרפות שהעיסה שביניהן כבר היתה מחויבת
בחלה. וכן אם היה ביניהן עיסת הקדש מצטרפות מפני

שראי

ושל זמניו פטור והא דקתני שני קצין ב"ה היא וכבר נבאר למעלה שיעור העיסה והא דקתני נגעו זה בזה לאו דוקא אלא נשכו זה בזה ואין מועיל לא נשיכה ולא לירוף כלי כיון דמקפידות וכתב רבינו שמשון ואפי' לשו שני קצין צבת אחת כיון דסופו ליחלק כדאמרינן לעיל גבי נחתום בירושלמי א"ר יוחנן קתם אשה אחת אינה מקפדת

חמים מקפידות אשה אחת מקפדת עשו אותה כשמי נשים שמי שאינן מקפדות עשו אותן כהאשה אחת שאינה מקפדת ונבאר דברי רבינו:

ג וכיצד מצטרפות וכו'. שם במשנה אי וכו' מין זמניו החמים אפי' מנאטרפות עם הכל אלא עם הכוסמין השעורים מנאטרפות עם הכל חוץ מן החטים רבי יוחנן בן נורי אומר שאר המינים מנאטרפות זה עם זה והלכה כרבי יוחנן בן נורי והא דתנן בשרא מכלתין דכל חמשת המינים מנאטרפות בירושלמי משני לה הדיא בצלול והכא בנשך וכן כתב רבינו בסמוך נמלכה למד שהכוסמין מנאטרפין עם הכל ואפסר דקין לכו לרנצן שהוא ממין הכל:

ד עיסת חדש אינה מצטרפת וכו'. שם במשנה קד חדש וקד ישן שנגעו זה בזה רבי ישמעאל אומר יטול מן האמצע והתמים אסורין ואמרינן עלה בירושלמי א"ר הילא טעמיהו דרנצן כוסמין וחטים שני מינין הם ואין בני אדם טועין לומר תורמין מן החדש על הישן אבל חדש וישן מין אחד הוא אם אמר את כן אף הוא סבור לומר תורמין ומעשרין מה על זה. ומה שכבד רבינו אלא יביא עיסה אחרת חדש או ישן ויצטרף להם להשלים אין כוונתו שאם יביא חדש ויצטרף לחדש ויהיה נחשד שיעור עיסה שפירש ממנה ופטור את שתייהן דאכזה איכא למימש שלא יאמרו תורמין מן החדש על הישן אלא כוונתו וכו' אם רוצה להקדש את החדש יביא חדש וכו' וכן אם רוצה לפטור את הישן ואם רוצה לתקן את שתייהן יוסף מן החדש עד שיהיה כו כשיעור וכן יוסף מן הישן עד שיהיה כו כשיעור או יפרש עליהם ממקום אחר מן החדש על החדש ומן הישן על הישן:

ה עיסה שהיא פחותה מכשיעור וכו'. שם במשנה שני קצין וקד אורז או קד תרומה באמצע אינן מנאטרפין דבר שנטלה חלמו באמצע מנאטרפין שכבר נתחייב בחלה והוסק רבינו של מדומע ושל עכו"ם וחד טעמא הוא שהרי לא נתחייבו בחלה:

ו וכן אם היתה ביניהם עיסת הקדש וכו'. בירושלמי מני רבי חלפתא בן שאול קב ההקדש מנאטרף קב חלה אינו מנאטרף מן צין הקדש וצין חלה של הקדש ראוי להפדות ומתחייב בחלה חלה אינה ראיה להפדות ולחייבה וכו' חלה נמי ראוי ליטלל עליה אחר שהריס כמו שגאליין על התרומה ותחזור חולין ותהיה

מצטרפות וכו'. שם במשנה ב' אי זהו מין זמניו החטים אינם מנאטרפות [עם הכל] אלא עם הכוסמין השעורים מנאטרפות עם הכל חוץ מן החטים רבי יוחנן בן נורי אומר שאר המינים מנאטרפות זה עם זה ופסק כר"י בן נורי משום דמשמע ליה דר"י בן נורי לאו לאפלוגי את"ק אחת אלא לפרושי דאע"ג דבירושלמי אמרו מהו שייחא רב הונא אמר אם הישן מין כוסמין מנאטרף עם הכוסמין שנטלה שועל מין שעורים ואין מנאטרפין ולי נראה שפירוש דחוק בלשון בירושלמי אלא ה"פ משום דר"י בן נורי אמר שאר מינים מנאטרפין זה עם זה נראה ששיפון וכוסמין ושבולת שועל שלשמן מין אחד הם ואחר שהחטים מנאטרפות עם הכוסמין למה לא יצטרפו עם השיפון ושבולת שועל וכו' ומה שביארנו שהחטים נבשלמה שיפון מנאטרף מהם מין כוסמין להיומו דומה לו יש מקום לומר שמנאטרפים עם החטים אבל שבולת שועל שהיא מין שעורים שפוטא שאינם מנאטרפין עם החטים נמלכה שלא למדנו מהירושלמי אלא דלת"ק אם נאמר דשיפון מין כוסמין מנאטרף אבל לענין שאר מינים שמנאטרפים זה עם זה ליכא מאן דפליג אר"י בן נורי. זה נ"ל שהוא דעה רבינו בפירוש בירושלמי היה. ומה ששנינו במנחות ס"פ ר' ישמעאל (דף ע"ו). מנא כוסמין מין חטים שבולת שועל ושיפון מין שעורים צ"ל דאף מין חטים קאמר ושפיר מנאטרפים שלשמן זה עם זה דשלשמן מין שעורים הם אלא שהכוסמין הם מין שעורים ומין חטים:

ז עיסת חדש וכו' ולא יתרום מאמצע שתייהן. משנה (דף סז) בירושלמי בפ"ד דחלה ובכמה. ומ"ם אלא יביא עיסה אחרת חדש או ישן. שם בירושלמי קב חדש מנאטרף ומשמע דהיינו לומר שאם היה ישן מלך זה וישן מלך זה והדש מלך זה וישן באמצע שהוא מנאטרף. בר"א בעיסה שנגעה וכו'.

בירושלמי בשרא חלה (הלכה א') רמי מתניין דחמשת מינים מנאטרפין או עם זה אמתניין דהחטים אינן מנאטרפות אלא עם הכוסמין וכו' ומתניין כאן בנשך כאן בצלול:

ה עיסה שהיא וכו'. משנה ג' ס"ז דחלה שני קצין וקד אורז או קד תרומה באמצע אינן מנאטרפין וכו' ומתניין כאן בנשך כאן בצלול:

ה עיסה שהיא וכו'. משנה ג' ס"ז דחלה שני קצין וקד אורז או קד תרומה באמצע אינן מנאטרפין וכו' ומתניין כאן בנשך כאן בצלול:

ה עיסה שהיא וכו'. משנה ג' ס"ז דחלה שני קצין וקד אורז או קד תרומה באמצע אינן מנאטרפין וכו' ומתניין כאן בנשך כאן בצלול:

ה עיסה שהיא וכו'. משנה ג' ס"ז דחלה שני קצין וקד אורז או קד תרומה באמצע אינן מנאטרפין וכו' ומתניין כאן בנשך כאן בצלול:

ה עיסה שהיא וכו'. משנה ג' ס"ז דחלה שני קצין וקד אורז או קד תרומה באמצע אינן מנאטרפין וכו' ומתניין כאן בנשך כאן בצלול:

ה עיסה שהיא וכו'. משנה ג' ס"ז דחלה שני קצין וקד אורז או קד תרומה באמצע אינן מנאטרפין וכו' ומתניין כאן בנשך כאן בצלול:

ה עיסה שהיא וכו'. משנה ג' ס"ז דחלה שני קצין וקד אורז או קד תרומה באמצע אינן מנאטרפין וכו' ומתניין כאן בנשך כאן בצלול:

ה עיסה שהיא וכו'. משנה ג' ס"ז דחלה שני קצין וקד אורז או קד תרומה באמצע אינן מנאטרפין וכו' ומתניין כאן בנשך כאן בצלול:

ה עיסה שהיא וכו'. משנה ג' ס"ז דחלה שני קצין וקד אורז או קד תרומה באמצע אינן מנאטרפין וכו' ומתניין כאן בנשך כאן בצלול:

ה עיסה שהיא וכו'. משנה ג' ס"ז דחלה שני קצין וקד אורז או קד תרומה באמצע אינן מנאטרפין וכו' ומתניין כאן בנשך כאן בצלול:

ה עיסה שהיא וכו'. משנה ג' ס"ז דחלה שני קצין וקד אורז או קד תרומה באמצע אינן מנאטרפין וכו' ומתניין כאן בנשך כאן בצלול:

ה עיסה שהיא וכו'. משנה ג' ס"ז דחלה שני קצין וקד אורז או קד תרומה באמצע אינן מנאטרפין וכו' ומתניין כאן בנשך כאן בצלול:

ה עיסה שהיא וכו'. משנה ג' ס"ז דחלה שני קצין וקד אורז או קד תרומה באמצע אינן מנאטרפין וכו' ומתניין כאן בנשך כאן בצלול:

ה עיסה שהיא וכו'. משנה ג' ס"ז דחלה שני קצין וקד אורז או קד תרומה באמצע אינן מנאטרפין וכו' ומתניין כאן בנשך כאן בצלול:

ה עיסה שהיא וכו'. משנה ג' ס"ז דחלה שני קצין וקד אורז או קד תרומה באמצע אינן מנאטרפין וכו' ומתניין כאן בנשך כאן בצלול:

ה עיסה שהיא וכו'. משנה ג' ס"ז דחלה שני קצין וקד אורז או קד תרומה באמצע אינן מנאטרפין וכו' ומתניין כאן בנשך כאן בצלול:

ה עיסה שהיא וכו'. משנה ג' ס"ז דחלה שני קצין וקד אורז או קד תרומה באמצע אינן מנאטרפין וכו' ומתניין כאן בנשך כאן בצלול:

ה עיסה שהיא וכו'. משנה ג' ס"ז דחלה שני קצין וקד אורז או קד תרומה באמצע אינן מנאטרפין וכו' ומתניין כאן בנשך כאן בצלול:

ה עיסה שהיא וכו'. משנה ג' ס"ז דחלה שני קצין וקד אורז או קד תרומה באמצע אינן מנאטרפין וכו' ומתניין כאן בנשך כאן בצלול:

א (א) שנים שלשו כל אחד ואחד קב לבדו והשיכום יחד וכו'. משנה פרק ד' לחלה (מ"א) ב' נשים שעשו ב' קנים ונשכו זה בזה אפילו הם ממין אחד פטורים:

ג ומ"ש או שנתנו הקמח לנחתום ועירבו אינו מצטרף וכו'. פרק קמא לחלה (מ"ז) חנן נשים שנתנו לנחתום לעשות להן שאור אם אין בשל אחת מהן כשיעור פטורה מן החלה ופירש הר"ש נשים שנתנו לנחתום לעשות להן שאור ובין כולן יש כשיעור ולש הכל בבת אחת שלא מדעתן. וכן פירש סמ"ג (עשין קמא רג ע"ד) בשם ר"י כלומר לאילו מדעתן מצטרפין ולמד מכאן לשנים שנילושה עיסתם יחד מדעתם ואין דעתם לחלקה וליתקן כל אחד חלקו אלא לאכול יחד שמצטרפין ומיהו אחר כך כתב דלרבי יוחנן דפלגי בירושלמי (פ"א ה"ה) אריס לקיש אפילו נחעברה שלא מדעתן מצטרפת וכן פסק בספר התרומה (ריס סי' פג) כרבי יוחנן:

ב ומ"ש ואפילו עשה עיסה גדולה לחלקה בצק פטורה והבי מילי אינו דעלמא אבל נחתום העושה עיסה לחלקה בצק חייב. גם זה במשנה שם נחתום שעשה שאור לחלק חייב בחלה וגרסין בירושלמי (סס) אמר רבי יוחנן העושה עיסה על מנת לחלקה בזה פטור מן החלה אמר ליה והא חנינן נחתום שעשה שאור לחלק חייב בחלה לא תחייבני נחתום נחתום לאו בדעתו הדבר חלוי שמא ימלא לקוחות ונטבלו מיד כלומר אם ימלא מי שיקנה הכל כאחד לא יחלק וכתבנו הר"ש (ד"ה וגסיס) והרא"ש (הל' חלה סי' ג) וגם הרשב"א בפסקי חלה שלו (שער ב) וגראה שהיה גורס שמא לא ימלא לקוחות וכו' שכתב שאם לא ימלא מי שיקנה ממנו נותן דעתו לאפות כולו לעצמו וכן כתב הרמב"ם בפרק ו' (בכורים הי"ט) אבל הראב"ד כתב בהשגות דנראה לו דלא קיימא לן כרבי יוחנן בזה אלא כריס לקיש דפלגי עליה ואמר נחתום לאו דוקא ונסתייע בזה מעובדא דירושלמי (פ"א ה"ד) ואותו ירושלמי שהביא ממנו ראה הראב"ד כפי מה שפירשו הרא"ש בפרק כל שעה (סי' עז) ובהלכות חלה (סי' ז) אחי שפיר כרבי יוחנן: כתב הרמב"ם בפרק ו' (ה"ו) עיסת השותפין חייבת בחלה והוא פשוט בריש פרק ראשית הגז (חולין קלה):

וזה לשון הרשב"א בפסקי חלה שלו (סס) שותפות ישראל אם עשו עיסה בשותפות ולאפות בשותפות כל שיש בכל העיסה כשיעור חייבת אף על פי שאין לכל אחד ואחד אלא חצייתא בשותפותא (פ"א ה"ז) עכ"ל. וגראה מדבריו שכל שאין דעתן לחלקה בזה אף על פי שדעתן לחלקה אחר שהאפה מצטרפין ולישנא דרבי יוחנן דאמר העושה עיסה על מנת לחלקה עיסה פטור הכי דייק דכל שאינו חולקה בזה אף על פי שחולקה אחר אפייה חייב אבל מדברי סמ"ג שכתבתי בסמוך נראה דלר"ד שלא יחא בדעתן לחלקן כלל אפילו לאחר אפייה ואפשר דאורחא דמילתא נקט:

א שנים שלשו כל אחד ואחד קב וכו'. משנה ריש פרק ד' לחלה ב' נשים שעשו שני קנים ונגעו זה בזה אפילו הם ממין אחד פטורין ורבינו כתב ונשכו לפי שהאי ונגעו פירושו אפילו נגעו ונשכו והטעם דכיון דמקפידות אין להם צירוף כלל אפילו נשכו וכן כתב הרמב"ם ריש פרק שביעי (ה"א): ומ"ש

או שנתנו הקמח לנחתום ועירבו אינו מצטרף. משנה פרק קמא לחלה פירוש שהנחתום עירבן שלא מדעתן לאילו עירבן מדעתן כדי שיאכלו יחד לאחר אפייה

מצטרפין והכי נקטינן וכך פסק בשולחן ערוך (ס"ג) ולא כמו שפסק ספר התרומה כרבי יוחנן דפלגי אריס לקיש בירושלמי דאפילו עירבן שלא מדעתן מצטרפות ומביאו בית יוסף ליתא ובכסף משנה סוף פרק שטי (הי"ט) האריך בדיון זה ע"ש:

ב ומ"ש ואפילו עשה עיסה גדולה וכו'. פירוש בעל הבית שעשה עיסה גדולה לחלקה לבני ביתו ליתן לכל אחד ואחד חלק אחד שלא היה בו כשיעור פטורה שהרי בדעתו חלוי ליתן לכל אחד ואחד ומסתמא ודאי לא יחזור מדעתו אלא שיחלקה לחלקים קטנים שאין בהם כשיעור הילכך פטורה אבל נחתום העושה עיסה לחלקה חלקים קטנים לבאים לקנות ממנו מעט מעט פחות משיעור אין הדבר חלוי בדעתו דאם לא ימלא קונים שיקנו ממנו דעתו לאפות כולו לעצמו אי נמי ימלא קונה שיקנה הכל כאחד ולא יחלקנה לחלקים הילכך חייב הנחתום להפריש חלה בעודה בראשותו: ויש נוהגים לקנות מן הנחתום חלק אחד מעיסה גדולה ויש באותו חלק כשיעור ומפריש ממנו חלה ומצריך עליו וכך הוא מוכר מאותה עיסה להרבה בני אדם לכל אחד חלק אחד שיש בה כשיעור וכל אחד מפריש מחלקו ומצריך עליה והדבר פשוט שזה טעות חדא דהלא מיד כשגלגל הנחתום העיסה הגדולה חייב להפריש ממנה חלתה אפילו היתה דעתו למכרה לחלקים קטנים פחות מכשיעור כדפרישית כל שכן שאין דעתו למכרה אלא לחלקים ככשיעור וכיון דהמזוה חלה עליו להפריש חלה וסוד פטורה כל העיסה היאך נחיר לכתחלה למכור לחלקים ושהלוקחים יפרישו חלה ויצרכו והנחתום לא יפריש ולא יצרך ותו דכיון דבהפריש חלה של הנחתום פטורה כל העיסה לית ליה למכרה לחלקים ושיצרך כל אחד ברכה בפני עצמה משום ברכה שאינה כריכה כדאיתא בפרק בא לו כהן גדול (יומא דף ע' א) דפריך ונייתי ספר תורה אחרינא ונקרי וקא משני ריש לקיש משום ברכה שאינה כריכה וכי היכא דהתם חד גברא בתרי ספרי אית ביה משום ברכה שאינה כריכה הכי נמי גברי טובא בחד עיסה אית ביה משום ברכה שאינה כריכה ושרי ליה מריה לבעל הוראה זו וכן קיבלתי מרבותי שאיסור גמור הוא ויש למחות ולבטל מנהג זה שהוא שלא כדין ובתשובה (ש"ת החדשות סי' מז) הארכתי בס"ד:

פרישה

(א) שנים שלשו כל א' ואחד קב לבדו "והשיכום" יחד. כ"ל: (ועירבו אינו מצטרף. ודוקא שיעירב שלא מדעתן לאילו מדעתן מצטרפת. בית יוסף. עד כאן המגיה): (ב) ואפי' א' עשה העיסה. כ"ל: (ג) לחלקה בזה. פירוש ליתן הבצק לאנשים הרבה לכל א' חלק שאין בו שיעור חלה פטור אבל אם אין דעתו לחלקה בזה אף על פי שדעתו לחלקה אחר אפייה חייב והסמ"ג חולק בזה. בית יוסף: (ד) אבל נחתום העושה עיסה לחלקה בזה חייב. דאם ימלא מי שיקנה הכל כאחד לא יחלק נמצא שאין ממם בדעתו הראשונה שהיתה לחלק: (אם הוא מין א'. כמו שכתב בסיומן ש"ד מצטרף. עד כאן המגיה):

ג ואדם אחד שלש קב קב וכו'. משנה ריש פרק ד' לחלה ובזמן שהם של אשה אחת מין בזמנו חייב ושלל בזמנו פטור: ומ"ש וסתם שנים מקפידין וכו'. שם בירושלמי עיין במה שכתב הרמב"ם ריש פרק ז': ומ"ש ואם א' פת קיבר וכו'. שם בירושלמי וכתב בתרומת הדשן סימן

קפ"ט דהוא הדין בלחם כרכוס ואחד אינו כרכוס מסתמא מקפיד ודוקא בשאין בכל אחד כשיעור אבל אם יש בהם בכל אחד כשיעור מאטרפות בכל ענין כיון שהם של אדם א':

ד שנים שלשו כ"א קב וכו'. כן כתב הרמב"ם בפרק ז' וכתב הטעם שכבר היתה לה שעת חובה שהרי היתה כשיעור ונפטרה באותה שעה מפני שעשאוה לחלק שוב אינה חוזרת להתחייב דהוא ליה כאלו הורמה חלחה באותה שעה והראב"ד בהשגות שם הקשה דמה בין זה לעושה עיסתו קב קב ואחר כך השאין או שזירפן בסל שהיא חייבת ואינה קושיא דשאני התם שלא היתה לה שעת חובה

מעולם הילכך עכשיו שהגיעה לה שעת חובה שהשאין או שזירפן בסל חייבת אבל הכא כבר הגיעה לה שעת חובה ונפטרה שוב אינה חוזרת להתחייב והכי נריך לפרש לעיל בסימן שצ"ד (עמ' רלז) אבל מה שכתב וכיון שאין מאטרפין בעיסה חלה בזמניהם והכי איתא בירושלמי וכן כתב בית יוסף לקמן בסימן ש"ל (עמ' עמ') שיהא ד"ה שנים ובכסף משנה פרק ז' (ה"ט) E והכי נקטינן: ומ"ש רבינו ונראה דהוא הדין נמי באחד וכו'. טעמו שהרי גם כאן כבר הגיעה לה שעת חובה ונפטרה וכו':

ה המפריש חלה מהעיסה שאין בה שיעור וכו'. משנה בפרק ד' לחלה פליגי בה רבי עקיבא וחכמים והלכה כחכמים דאף על גב דהשלים על העיסה אחר כך כשיעור לא הויה חלה למפרע כיון דבשעה שהפרישה היתה העיסה פטורה:

משנה בפרק ד' לחלה (מ"ה) פלוגתא דרבי עקיבא ורבנן והלכה כרבנן דאמרי

א (ב) ואדם אחד שלש קב לבדו ונתערבו וכו' ואפילו שנים שלשו כל אחד קב לבדו אם נתערבו ואינם מקפידים על תערובתו אם הוא מין אחד מצטרף. משנה פרק (שני) ובתראו לחלה (מ"א) שתי נשים שעשו ב' קבים ונגעו זה בזה אפילו אם הם ממין אחד פטורים ובזמן שהם של אשה

אחת מין בזמנו חייבת ושלל בזמנו פטור וס' במשנה (ב) נתבאר איזהו מין בזמנו וכתבתי בסימן שצ"ד (רסה) ד"ה וכל אלו: ומ"ש וסתם שנים מקפידין זה על זה וכו' וסתם אדם אחד אינו מקפיד ומצטרף וכו'. ירושלמי שם (ה"א) וכתבוהו הרמב"ם (פ"ז ה"א - ב) והר"ש (ס' י) סתם אשה אחת אינה מקפדת שתי נשים מקפידות אשה אחת שהיא מקפדת עשאוה כשתי נשים שתי נשים שאינן מקפידות עשאוה כאשה אחת אם אינה מקפדת למה היא עושה בשתי מקומות אמר רבי יוחנן כשאין לה מקום ללוג היא לה מקום ללוג במקום אחת והיא עושה אותה בשתי מקומות מקפדת

היא: ומ"ש ואם אחד פת קיבר ואחד פת נאה אפילו מאדם אחד מסתמא מקפיד ואינו מצטרף. גם זה שם בירושלמי (ס):

ד שנים שלשו יחד כל אחד קב וחלקיהם והוסיף כל אחד רובע הקב על שלו פטור. ירושלמי פרק ג' לחלה (ה"ד) ב' ישראלים שעשו שני קבין וחלקו והוסיף זה על שלו וזה על שלו פטורים שכבר היה להם שעת חובה ונפטרו. וכן פסק הרמב"ם בפרק ז' מהלכות חלה (ביכורים ה"ט) והראב"ד חלק עליו ואכתוב דבריו בסימן ש"ל (עמ' ד"ה שנים): ומ"ש ונראה דהוא הדין נמי באחד אם לש ב' קבים והיה בדעתו לחלק וכו' שפטור אבל אם לא היה בדעתו לחלקם וחילקה אחר כך נראה שהוא חייב. דברים ברורים הם ונלמדים מהירושלמי הזה וממאי דתנן בההוא פירקא (מ"ג) גבי הקדישה עיסתה וכו':

ה המפריש חלה מעיסה שאין בה שיעור אינה כלום וכו' לפיכך ב' עיסות שאין בשום אחת כשיעור והפריש מכל אחת ונתערבו חייבות בחלה. משנה בפרק ד' לחלה (מ"ה) פלוגתא דרבי עקיבא ורבנן והלכה כרבנן דאמרי הכי:

פרישה

(ה) שנים שלשו יחד כל אחד קב וכו'. פירוש מתחלה לשו על דעת לחלקה (ולכאורה היה נראה לומר אף שלשו בסתם כיון שהם שנים מסתמא יחלקו ולפיכך כשנחלק הוצרך הדבר למפרע ולא היתה לו שעת החיוב ונפטרה על כן כתב רבי באחד שלש ב' קבין והיה "דעתו" לחלק לאפוקי שנים שלשו וכמו שכתב רבינו לעיל וק"ל. עד כאן המגיה: (ו) והוסיף כל אחד רובע הקב על שלו פטור. שכבר היתה להם שעת חובה ונפטרו (ועיין בסימן שצ"ד (אות ה) מה שכתב אדוני אבי ז"ל בשם רש"ל דזין עירוב קמת. עד כאן המגיה):

דרכי משה

(א) ובמדרכי ריש פרק כל הבשר (ע"ד) (סי' תרפט) כתב בספר התרומה (סי' פג) עיסה של שני בני אדם כגון תלמידים בפני רב אחד אף על פי שאין כשיעור חלה בחלק א' מהן לבדו כיון שיש שיעור בין שניהם חייב בחלה ואף על פי שנתערב חלקם שלא מדעתם והמפריש חלה נריך לטובל רשות משניהם והתלמידים שהם כמו אורחים יכולין לומר לבעל הבית להפריש מכל עיסות שהיו לו ואפילו מאותן שיקנה אחר כך ואין נריך לטובל רשות בכל פעם ופעם עכ"ל וכן הוא בתשובת מיימוני סוף זרעים (אות יד): (ב) ופסק בתרומת הדשן סימן קפ"ט דהוא הדין אם לשה ב' עיסות אחד יש בו כרכוס והשני אין בו מסתמא מקפיד ואינו מצטרף. ודוקא שאין בכל אחד שיעור חלה אבל אם יש בכל אחד שיעור חלה אפילו בדבר המקפיד על תערובתו מצטרף להפריש מאחד על חבירו אם הם של אדם אחד עכ"ל:

א אם היו של שנים כו'. דוקא שאינם שותפים אצל אם הם שותפים חייב בחלה כדלקמן סי' ק"ל וכ"ז שכל שאין דעתו לחלק בלא אף על פי שדעתו לחלק אחר שנאפה מטטרפים: ב פטורים מן החלה. אפילו נילוש העיסות ביחד ולא נקט ברישא נגעו ונשכו אלא

לכרותא דסיפא דבאינן מקפידין אפי' בנגיעה ונשיכה מטטרפין: ג אבל אם יש בהן שיעור. אף על פי שאחד פת קיבר והב' פת נאה או שיש באל' כרכוס ובשני אין זו מפרש מאחד על חבירו אם הם של אדם אחד אפילו בלא נגיעה ונשיכה אלא שהם לפניו דהא ממין אחד הם וכללעיל ס"ס קכ"ה: ד שעשה עיסה לעשותה שאור. לחלק לחלקים קטנים שלא יאה בהם שיעור חלה חייבים בחלה שאם לא ימכר לחלקים יעשה פת ויתחייב בחלה וכתב הב"ח יס' נוהגים לקנות מן הנחתום חלק א' מעיסה גדול' ויש בזה חלק כשיעור ומפריש ממנו חלה ומצדד עליו וכך הוא מוכר מאותה עיסה להרצה בני אדם לכל אחד שיש בו כשיעור וכל אחד מפרש מחלקו ומצדד עליו והדבר פשוט שזה טעות חדא דהלא מיד שגלגל הנחתום העיסה הגדולה חייב להפריש ממנה חלה אפילו היה דעתו למכרה לחלקים קטנים פחות מכשיעור כ"ס הכא שאין דעתו למכרה אלא לחלקים בכשיעור וכיון דהמורה חלה עליו להפריש חלה וקוד פטורה כל העיסה היאך נחיר לכתחלה למכור לחלקים ושהלוקחים יפרישו חלה ויזכרו והנחתום לא יפריש ולא יצדק ותו דכיון דבהפסקת חלה של הנחתום

פטורה כל העיסה לית לן למכרה לחלקים ושיצדק כל אחד ברכה בפני עצמו משום ברכה שאינה נריכה ע"כ, וכ' שקבל מרביתו שאיסור גמור הוא ושהאריך בתשו' בזה אצל בתשובת משאח בנימין סי' א' כ' לחומרא דוקא יס' לחלק בין נחתום לאיש דעלמא אצל לא לקולא והלכך אין למחות ביד הנשים הקונות מן הנחתום ישראל וכל אחת נוטלת חלה משלה בפני עצמה אם הוא כשיעור חלה ואדברה לריד לקיים ולהחזיק מנהגו כדי שיקבל בלא טירחא תוכל כל אשה ליקח חלה כל ערב שבת שכבר נהגו ליקח חלה ע"פ הידורשמי דמסכתא שבת אדם הראשון חלתו של עולם כו' וגרמה לו חוה מיתה לכך נמסרה מנות חלה לאשה כו' ואין דבריו מוכרחים וכ' עוד שם בתשובת מ"צ

שכו אחד שלש שתי עיסות ואין בשום א'

מהם כשיעור ונתערבו. וברו ה סעיפים:

א * שתי עיסות שיש בשתייהן שיעור החייב בחלה ואין באחת מהן כשיעור ונגעו זו בזו [א] ונשכו זו את זו א אם היו של (א) שנים אפילו הם ממין אחד ב פטורים מן החלה [ב] ששתם שנים מקפידים ג ואם ידוע שאינם מקפידים על עירוב העיסות הרי אלו מצטרפות (ותלמידים הלומדים לפני רב סתמא אינם מקפידים) (מרדכי פרק כל הבשר) [ג] היו שניהם של איש אחד אם היו ממין אחד כפי מה שנתבאר בסימן שכ"ד מצטרפין וחייבים בחלה ואם משני מינים היו אין מצטרפין ששתם אחד אינו מקפיד : ואם היה מקפיד [ד] שלא תגע עיסה זו בזו ולא תתערב אפי' היו מין אחד אין מצטרפות : ואם האחת פת קיבר והאחת פת נאה אפילו הן של אדם אחד מסתמא מקפיד ואינו מצטרף: ה הגה וה"ה שתי עיסות שיש בלחת כרכוס ובשנית אין בה (א) וכל זה שאין שיעור בכל אחת ג [ה] אצל אם יס' בהן שיעור (ב) מפרש מאחת על חבירתה אם הן של אדם אחד (ת"ה סימן קכ"ט/קפ"ט):

ב * נחתום ד שעשה עיסה לעשותה שאור (א) לחלקה חייבת בחלה : ו[ו] שאם לא תמכר יעשה פת : ה אבל (ה שאר אדם) (ב) העושה עיסה (ב) (ג) לחלקה בבצק פטורה:

ג * שנים שנתנו קמח לנחתום לעשות להן שאור אם אין בשל אחד מהן כשיעור אף על פי שיש בכללן כשיעור ו פטורה: ה הגה [ז] דוקא שערבן שלא מדעתו אצל מדעתו חייב שהרי אינן מקפידין (ב"י בשם סמ"ג):

ד * [ח] שנים שעשו עיסה כשיעור ז (ז וחלקיה ואח"כ הוסיף כל אחד על חלקו עד שהשלימו לכשיעור ה"ז פטורה [ט] שכבר היתה להם שעת חובה ח והם היו פטורים באותה שעה מפני שעשוהו לחלק הגה וה"ה בלחם אחד שעשה ז' קנין ט ודעתו לחלקם וחלקם י [י] אצל אם לא עשאה ע"מ לחלקם (ג) לא (ה) מהני החלוקה אח"כ (טור):

ה * המפריש חלה מעיסה שאין בה שיעור אינה חלה לפיכך שתי עיסות שאין בשום (אחת) מהן כשיעור והפריש מכל אחת חלה ואח"כ עירב העיסות ועשאן עיסה אחת חייבת בחלה:

(א) * וכל זה שאין שיעור בכל אחת. פירוש אז אין מטטרפות אפילו על ידי נגיעה או נשיכה אצל אם יס' שיעור מפרש אחד על חבירו כו' פירוש ע"י נגיעה ונשיכה ואף על גב דבסוף סי' קכ"ה פסק כיון ששתייהן לפניו מפרש מזו על זו ואין לריבין נשיכה ואפילו יצרוף סל שאני הכא דהוי דבר שמקפיד עליו וכן מבואר בת"ה סי' ק"ז וראיה ברורה מן תלמוד ערוך בשתי עיסות אחת טהורה ואחת טמאה דהוי דבר המקפיד לריד דוקא חוט בלא לחצורם ועל כן כתב דהא למבואר ב"ז דבדבר המקפיד אין מטטרף אפי' על ידי נשיכה היינו אם אין בכל אחד כשיעור חלה אין בידינו להחשיבה כעיסה אחת לחייבה בחלה ורמ"א ס' כאן מפרש מאחד על חבירו ולא זכר נשיכה היינו דסמך על מ"ש בתחלת הס' שמיירי בנשכו ומ"מ גרס מכשול לפני בעל הלבוש ובמחלה מכבדו שגג מאד בזה ס' בד"א שצריך נשיכה כשאין בכל אחד שיעור חלה ורואה לזרפס אצל אם יס' בכל אחד שיעור חלה אף על פי שאחד פת כרכוס ובשני אין זו מפרש מאחד על חבירו אם הם של אדם אחד אפילו בלא נשיכה אלא שהם לפניו דהא ממין אחד הם עכ"ל טעה בתרתי דכ' באין שיעור מהני יצרוף על ידי נשיכה וביס' שיעור לא צריך נשיכה וחשיב שהן יס' שיעור הוא כמותו של סוף הס' שלפני זה ולא היא דכאן מיירי בדבר המקפיד ועל כן דבר שאין בו שיעור לא מהני נשיכה לזרפה לשיעור חלה וביס' שיעור מהני נשיכה שיפרש מאחד על חבירו ובלי ספק לא עיין בעל הלבוש במקור הדין וזה גרס לו שכתב כן:

(ב) העושה עיסה לחלקה בצק. פירוש לכל אחד פחות מכשיעור חלה אצל אם אין דעתו לחלקה בלא אף על פי שדעתו לחלקה אחר אפיה חייב כן כתב ב"י וכלא כסמ"ג: וכתוב בתשובת מהר"ר בנימין ז"ל סי' א' המנהג בקצת מקומות שנחתום ישראל עושה עיסה גדולה ובאות הנשים ולוקחות ממנו כל אחת כדי שיעור חלה וכל אחת נוטלת חלה מעיסה שלקחה מהנחתום דשפיר עבדי הכי דדעת האדם תליא מילתא כמו דאמרין הכא לקולא דאם דעתו לחלק בלא פטורה הכי נמי אזלינן לחומרא בזה דעתו והוא כאילו כל בלא נילוש בפני עצמו וחייב כל אחד ליטול חלה משיעור חלה שלו ומו"ח ז"ל חלק על זה ע"ס וכ' שכן קיבל מרביתו שאיסור גמור הוא ואני הצעיר אומר אם

באר הגולה

שכ"ז א לשון הרמב"ם ריש פ"ז מהל' ביכורים ממשנה ריש פ"ד דחלה: ב מהירושלמי שם: ג שם בירושלמי: ד טור מהירושלמי שם: ה ל' הרמב"ם בסוף פ"ו מהלכות ביכורים ד"ט ממשנה ז' פ"ק דחלה: ומהירושלמי שם כפי גירסתו: ז שם בירושלמי וכרבי יוחנן: ח וכו' הטור: ט שם ד"כ ממשנה הנזכרת: (י) בסמ"ג איתא וגם אין דעתם לחלק אלא לאכול יחד וכן צריך לענ"ד להגיה כאן: י שם בפ"ו מהירושלמי פ"ג דחלה ואף שהראב"ד השיגו שם ושואין השכל נותן לסמוך על הירושלמי בזה תמכו הכ"מ שזה דומה למה ששינוי במשנה ג' פ"ג דחלה הקדישה עיסתה עד שלא גלגלה וכו': יא משנה ה' פ"ד דחלה ובכחמים:

אמנם מה שנהגים בחתונה שעושים לחם גדול שמניחים אותו על השלחן בשעת הדרכה שממנו לוקחים חלה הרבה נשים כל אחת בפני עצמה אף על פי שכל אשה נוטלת עיסה כדי שיעור מ"מ לפי שמתחלה לשו הכל בבת אחת אין להפריש רק חלה א' ולכן יש למחות ביד הנשים שלא יטלו מאותו לחם רק חלה אחת עכ"ל ודברים פשוטים הם, וכן ראיתי מהגבירה הרבנית אמי חי' ומשאר נשים לדקניות חכמניות שנהגו כזה: **ה אבל שאר אדם העושה עיסה לחלקה בבצק**. לאנשים הרבה שלא יהא בלחם מהן שיעור חלה פטורה אבל אין דעתו לחלק בזה אף על פי שדעתו לחלקה אחר אפייה חייבת: **ו פטורה**. ודוקא שנים שנתנו לנחתום אבל אדם אחד שנתן לנחתום מסתמא אינו מקפיד ואפילו ערבו שלא מדעתו חייב: **ז לחלקה**. בעודה בזה בענין שלא היה בשום חלק כשיעור: **ח והם היו פטורים באותה שעה כיון שעשאוה לחלק**. והואיל ופטורה עיסה זו בעוד היה בו שיעור הוה כאילו הופרש ממנו חלה ושוב לא יחזור להתחייב ונראה דוקא שאין שיעור חלה כמה שהוסיף אחר כך אלא ע"י האטרפות מה שחלק אבל אם יש כמה שהוסיף לבד כשיעור פשיטא שהוא חייב בל"ה ואין זה שחלק ונפטור פטור מה שהוסיף: **ט ודעתו לחלקה וחלקה**. והוסיף עליהם דפטור כיון שהיה פטור אז כשהיה לו שעת חובה וע"ל ס' ק"ל ס"ה: **י אבל אם לא עשאוה**. וה"ה בשני בני אדם אם אינם מקפידים ולא עשאוה ע"מ לחלקם לא מהני החלוקה אח"כ:

בדלוי הוא מקנה להם בשעת גלגול העיסה לכל אחד חלקו ואי אפשר לו ליקח חלה מהעיסה דהוה כאילו שלו ובשעת חלוקה נוטל כל אחד חלקו ומפריש ומבדל כן נראה לי ליישב אותו המנהג אם הוא באופן שזכרתי שיש נשים רגילות ליקח בכל ערב שבת מזה הנחתום אבל לא באופן אחר כן נראה לעניות דעתי ובנחתום עובד כוכבים פשיטא שאין שייך דבר זה דאינו מקנה רק אחר החלוקה. ובחתונה שעושים נשים לחם אחד גדול ולוקחים הרבה נשים מאותה עיסה שיעור חלה ומפרשת כל אחת חלה ואח"כ חוזרין ומערבין העיסה ועושין מהם לחם אחד זהו פשיטא לדאור וכ"כ הרב שם בהיהא תשובה: (ג) **לא מהני החלוקה אח"כ**. נ"ל דאף שיחלוק אח"כ אין צריכא ליטול כי אם חלה אחת כיון דבתר מעיקרא אזלינן כשהיה עיסה אחת אף על פי שיש אחר החלוקה שני שיעור חלות:

ביאור הגר"א

כשיעור בתמיה א"ל שנייה היא שכן העושה עיסה ע"מ לחלק בזה פטורה מן החלה א"ל והא תנן נחתום כו' א"ל אל תחיבני נחתום נחתום לאו בדעתו כו' שמה לא ימלא לקוחות ויעשה עיסה ודעת ר"ל כחירוז הראשון של ר"י ודעת ר' יוחנן כחירוז האחרון וכתב שמעינן מהא שני ב"א או תלמידים הלומדים כו' ונתערב מדעתם וגם אין דעתם לחלק כי אם לאכול ביחד חייבת בין לר"ל בין לר"י ואפי' נתערבה שלא מדעתם אליבא דר' יוחנן וכ"ה דברי הסמ"ג וכ"כ הר"ש והרא"ש וכמ"ש בס"א ודעת הרב תמוה שפסק כר"ל ואף שדעת הראב"ד בספ"ו לפסוק כר"ל וחלק על הרמב"ם מ"מ דוקא בזה אדם אחד כמ"ש והביא ראיה מירושלמי ההיא איסתא דאתת וסאלת לר' מונא בגין דאנא בעי מיעבד עיסתי איטרא ר"ל עוגות דקות מהו דנסיבנא ותהא פטורה מן החלה א"ל ולמה לא אתא שאיל לאבזה ואל אסור שמה תמלך לעשות עיסה וממתני' גופא איכא למשמע ונשים שנתנו לנחתום כו' וחמש נשים דוקא לענין חילוק הא אשה א' חייבת בחילוק כו' ע"ש ואף בזה הראב"ד יחידלה וחלקו עליו הכל קדמאי ובתראי וההיא דירושלמי פי' הר"ש והרא"ש איטרא סופגנין וכמ"ש בס"י ש"ט ס"ד וכמ"ש כאן בש"ע ס"ב אבל שאר אדם כו' וכ"ש כאן זה בדור. ומ"מ בדין הג"ל דס"ב מסתבך אני בזה דלכאורה משמע אף בביתו העושה לחלק לעיסות קטנות פטור וכו"כ תוס' בברכות ל"ז ב' ד"ה לחם. ור' יחיאל כו' וכ"מ בראב"ד הג"ל שמביא ראיה מירושלמי דבעי מיעבד איטרא כו' וכן מבואר בדבריו וכ"מ בירושלמי הג"ל לכאורה אל תחיבני נחתום כו' ויעשה עיסה אבל א"ל לא"כ חלות תודה דשלא מנות מעשרו יהא פטורות מחלה וכן ריקי

[א] ונשבו כו'. כמ"ש בס"י שקדם וער"ש שם ברפ"ד ד"ה אפי' וד"ה ובזמן כו'. [ב] ששתם כו' יאם כו' יאם כו' יאם כו'. הכל בירושלמי והביאו הר"ש שם ירושלמי אר"י סתם כו'. [ג] הרי שניהם כו'. במתני' שם: [ד] שלא תיגע כו' ורא' תתערב. לא דק לאפי' אין מקפידות כה"ג כל סופו לחלקו קודם אפייה אינו מטריפת אפי' עשו מתחלה ביחד וע"ל סוף ס"ק ז' ויאל לנו דלף כו' כמ"ש בס"ב אבל שאר כו' ובס"ד שנים שעשו כו' וכ"כ הר"ש כאן ברפ"ד אפי' הן ממין א' ואין מועיל לא נשיכה ולא כירוף כל כיון דמקפידות ואפי' לשו שני הקבין ב"א כיון דסופו ליחלק כדפרשין בפ"ק גבי נחתום כו' וכ"כ הרא"ש שם ס"י: [ה] אבל אם יש כו'. ובנגיעה דוקא כמ"ש בספ"ב ונותן פחות כו' וכמ"ש בס"ס שקדם וכ"כ בזה"ד כאן ג"כ: [ו] שאם לא כו'. ירושלמי שם והביאו הר"ש במתני' שם ירושלמי הממרח כריו כו' וז"ל אבל כו' וט"ס שם וז"ל מחיב ר"ל לר' יוחנן וכ"ה בזה"ת ופ"פ וגירסת הר"ש שמה ימלא לקוחות כו' ור"ל ויקנה הכל ביחד וכ"כ הרא"ש אבל גירסת הרמב"ם שמה לא ימלא כו' ויעשה עיסה ועבפי' שם וכ"כ בחיבורו וכ"כ בזה"ת וז"ל כאן שאם לא כו': [ז] ודוקא שערב כו'. הוא שגגה גדולה שכתב בסמ"ג מתחלה לר"ל אבל כתב אח"כ אבל לר' יוחנן אין חילוק בין מדעתו או לא אלא כל סופו לחלק וכ"כ בזה"ת ועב"י וז"ל סה"ת נשים שנתנו לנחתום כו' ותימא דתנן פ"ג העושה עיסה עם העובד כוכבים אם אין כו' הא עם ישראל אחר חייב ומפרש ר"י דכאן מייירי שערב שלא מדעתו א"י מייירי שדעתו לחלק לבסוף וכ"מ בירושלמי הממרח כריו של חבירו שלא מדעתו רי"א חייב ר"ל אמר פטור מחיב ר"ל לר"י נשים שנתנו קמה לנחתום כו' ואין כבולוהו

ביאור הגר"א

לחלק אצל בשרי נשים דוקא שאין לעתן לחלק וכמ"ס בר"ש ור"א וסמ"ת וס"פ וכו"ל והאי דעתן לחלק דוקא בבצק כמ"ס בירושלמי לחלק בבצק ואף שבסמ"ת וסמ"ג כ' ודעתן לאכול כאחד ל"ד וכמ"ס ברש"י א' וכ"כ ב"י וכמ"ס בש"ע ס"ב בבצק וכ"כ האחרונים: [ח] שנים שעשו ב'. ירושלמי פ"ג והביאו הר"ש בפ"ד מתני' א' והר"ש ס"א והר"א ד' תמה ע"ז וכן הר"ש שם כתב מיהו תימא כו' ופי' שהפרישו חלה מקודם ור"ל שלא היה דעתם מתחלה לחלק אצל הר"א והרמב"ם והטור כתבו כפשוטה ועס' ש"ד ס"ב בהג"ה וגם שם דבריו סתומים מ"ש ע"ד לחלקם וחלקם כו' והוא לשון הטור אצל הוא דוקא ע"ד לחלקם לאנשים הרבה כנ"ל וכמ"ס בירושלמי הג"ל חיבור בחלה כו' בזמן שהן כו' המכנים חלות כו' וכו"ל וכ"ה דברי הטור והרב כאן בהג"ה וה"ה כו': [ט] שכבר היתה להם ב'. ר"ל דל"ד למ"ס בס"א שתי עיסות כו' וכן בס"ה לפיכך כו': [י] אבל אם כו'. טור וכמ"ס בנחמס אף שעשה לחלק וחלקם כיון שדעתו שאם לא ימלא כו' ודברי הטור מפורשין יותר שכתב אצל אם לא עשאו כו' חייב אפי' לא הוסיף על כל א' וא' שכיון שנתחייב כו':

באר היטב

כאילו קנו ממנו קודם שעושה העיסה ואחי לדיניהו בשעת חיוב דהיינו הגלגול וא"א להנחתם ליטול חלה דהוי כאילו שלו וכתב עוד בתשו' מ"ב אמנם מה שנהגים בחתונה שעושים לחם גדול מה שמניחים בשעת הדפוס על השלחן וממנו לוקחים חלה הרבה נשים כל א' צ"ע אע"פ שכל אשה נוטלת עיסה כדי שיעור מ"מ לפי שמתחלה לשון הכל בבית א' אין להפריש רק חלה א' ולכן יש למחות ביד הנשים שלא יטלו מאותו לחם רק חלה א' וכתב הש"ך שדברים פשוטים הם וכן ראיתי מהגבירה אמי הרבנית ומשאר נשים דקנינות חכמניות שנזהרו בזה עכ"ל ובנחמס עובד כוכבים פשיטא דדינים אלו לא שייכי כלל דלוינו מקנה רק אחר החלוקה. ט"ז וע"ל ר"ס ש"ל: (ד) וחלוקה בעודה בזה צענין שלא היה בשום חלק כשיעור ואח"כ הוסיפו ונראה דדוקא שאין שיעור חלה במה שהוסיף אח"כ אלא ע"י הצטרפות עם מה שנחלק אצל אם יש במה שהוסיף לבד כשיעור פשיטא שהוא חייב בלא"ה ואין זה שנחלק ונפטר פוטר מה שהוסיף עכ"ל הש"ך: (ה) מהני כתב הט"ז נ"ל דאף שיחלוק אח"כ א"ל ליטול כי אם חלה א' דבחר מעיקרא אזלינן כשהיה עיסה א' אע"פ שיש אחר החלוקה שיעור שתי חלות עכ"ל:

פתחי תשובה

שאין בהם שיעור חלה משום דלא הוי לחלקה לאנשים הרבה ועיין בתשובת בית אפרים ח"ד ס' ס"ט ש' דמדברי החוס' בדברות דף ל"ה וס"פ מבואר דליחא לחילוק זה. וכבר עמד ע"ז גם בספר תפל"מ וע' במעדני מלך הלכות חלה ש' חילוק אחר דדוקא אם מחלקה שלא לאפות עכשיו הכל אלא מסעודה לסעודה אחרת כמו משחרית לערבית אצל המחלק עיסת בזה לאפות מיד הכל לא נפטר ע"ש וגם חילוק זה דחה בס' תפל"מ שם דמתוס' הג"ל לא משמע כן. ובתשו' בית אפרים שם כתב ליישב המנהג דדוקא אם דעתו לחלקו באופן שלא יבואו אח"כ לידי צירוף לעולם שאז היא חלוקה המתקיימת פטורה ואין חילוק בין איש א' לאנשים הרבה אצל אם דעתו לזרפה בעת אפיה ורודים ונותנים לסל אחד ואין חלוקה הבצק הזה סופה להתקיים לא מקרי עושה לחלק ע"ש:

נזיר ובמתני' (ו' פ"ק) חלות תודה ורקיקי כו' וכן נהגו אבותינו ואבות אבותינו להפריש בשבת וי"ט אלא ע"כ ההיא בירושלמי לחלק לאנשים הרבה וכ"כ ש"ך ואף שבדברי הראב"ד א"א לפרש כמבואר למענין בדבריו היטב וא"כ גם הראב"ד איש שלומינו ואין חולק בזה וכן סמ"ת וסמ"ג ומרדכי וס"פ כולם כתבו דין העשוי לחלק ב' תלמידים וכיוצא כו' וכן משמע בירושלמי רפ"ד יש דברים שהן חיבור בחלה ואין חיבור בטבול יום חיבור בטבול יום ואין חיבור בחלה חיבור בחלה דחנינו ובזמן שהן של אשה אחת מין במינו חייב ואין חיבור בטבול יום דחנינו תמן המכנים חלות ע"מ להפריש ונשכו בש"א חיבור בטבול יום ובה"א אין חיבור חיבור בטבול יום ואין חיבור בחלה דחנינו תמן בשר הקדש שקרם עליו הקיפה הא שאר כל הקיפה חיבור ואין סופן לחתכו ר"ל לחלקו לכהנים הרבה ואין חיבור בחלה דאח"י העושה עיסה ע"מ לחלקה בזה פטורה מן החלה וע"כ ל"ל לאנשים הרבה אצל לדידיה חייבת ממ"ס חיבור בחלה ואין חיבור בט"י דחנינו כו' ע"מ להפריש כו' ועצמתי' ריש טבול יום ויאל לנו דאף שבס"א השווה ב' נשים שאין מקפידות לאשה אחת ל"ד לגמרי דבאשה א' אף על פי שדעתה

(א) שנים ודוקא שאינם שותפים אצל אם הם שותפים חייב בחלה כדלקמן ס' ש"ל ס"ב וכב"י שכל שאין דעתו לחלק הבצק אע"פ שדעתו לחלק אחר שנאפה מצטרפין עכ"ל הש"ך: (ב) מפרש פי' הט"ז דהיינו ע"י נגיעה בנשיכה ואע"ג דבס"י ש"ה פסק כיון ששתייהם לפניו מפרש מזו על זו וא"ל נשיכה ואפי' צירוף של שני הכא דהוי דבר שמקפיד עליו אצל הש"ך פסק שא"ל נגיעה ונשיכה אלא כשהם לפניו סגי ודמיא ללעיל ס"ס ש"ה וגם בנה"כ השיג על הט"ז דזין זה באריכות ע"ש: (ג) לחלקה פי' לכל אחד פחות משיעור חלה וכתב בתשו' מ"ב שהמנהג בקצת מקומות שנחתום ישראל עושה עיסה גדולה ובאות הנשים ולוקחות ממנו כל אחת כשיעור חלה וכל אחת נוטלת חלה מעיסה שלקחה מהנחתום דשפיר עבדי הכי והב"ה חולק ע"ז וכתב שקבל מרביתו שאיסור גמור הוא דכיון דהעיסה חייבת בחלה ביד הנחתום בגלגולו ובהפרשתו כבר פטר כל העיסה והיאך יברכו אח"כ כל א' צ"ע הא הוי ברכה שאינה נריכה והט"ז טרח ליישב המנהג דהיינו אם הוא באופן שהנשים רגילין ליקח בכל ע"ש מזה הנחתום אצל לא באופן אחר (וע"ש ש' ליישב דהאי נחתום איירי שיש לו מכירין שרגילין לקנות ע"מ כן שהם יפרישו חלה וה"ל

(א) לחלקה. עבה"ט וכתב הגאון מליסא בסדור תפלה שלו דאף דמשמע מדברי הט"ז והש"ך כאן דחלה א' פוטרת כל העיסה שנילוש ביחד אף אחר שנתחלק לעיסות מ"מ נראה דאם מכוין בפירוש שלא יפטור רק העיסה ולא האחרת אף אותה שנילוש עמה אינה פוטרת דחלה כמו תרומה שנטלת במחשבה וכשמחשז שלא לפטור אינה פוטרת והא דאסור לחלק בזה גדול כו' הוא מטעם דהוי ברכה שא"ל כיון שיוכל לכוין ולפטור אותה בברכה אחת ע"ש ועיין בספרו מקור חיים סימן תנ"ז בביאורים סק"ב מ"ש בזה. ועיין בתשובת בית אפרים ח"ה סימן מ"ד הוצא בש"ת ב"ח סימן תנ"ז ס"ק ג' ע"ש: (ב) לחלקה בבצק פטורה. כתבו הלבוש והדרישה וב"ח דדוקא אם רוצה לחלק לאנשים הרבה אצל בשביל שהוא מחלק לעצמו לא מקרי עושה לחלק וכתבו כן ליישב מנהגינו שנהגות הנשים בע"ש ללוש רק שיעור חלה ונוטלים חלה ומזכרים אף דדעתם לחלק לחמים שקורין קיטקיי"ש

חכמת אדם

סימן יד

ולכן יש לבטל המנהג. (ע"פ מוריה קמב):

(כ) ודוקא נחתום, אבל בעל הבית שעושה עיסה לחלק בצק לכל אחד פחות מכשיעור פטור מן החלה. אבל אם יחלק פת לאחר האפיה חייב בחלה. ודוקא שהיה דעתו מתחילה לחלקם, אבל אם לא עשה על מנת לחלק, אף על פי שחלק אחר כך העיסה לא מהני, וחייב בחלה, שהרי בשעת החיוב דהיינו הלישה, כבר היתה חייבת:

(כא) ב' שנתנו קמח לנחתום לעשות מהם שאור, או עיסה, ואין בכל א' שיעור, אם ערבן שלא מדעתן פטורה. ואם מדעתן או של אדם אחד דמסתמא אינו מקפיד לערב חייב, ודוקא שאין בדעתן לחלק הבצק, אבל אם יחלק הבצק פטור, ואם לא יחלקו הבצק אבל יחלקו לאחר האפיה חייב

(ט) אופה ישראל שעשה עיסה לחלק לשאר אנשים חייבת בחלה, שאם לא תמכר יעשנה פת. ולכן הנשים שקונות בכל ערב שבת מנחתום ישראל שיעור חלה, ונוטלות ממנו חלה, אסור לעשות כן, שהרי תיכף משלש העיסה החיוב על הנחתום להפריש חלה א', אם כן איך ימכור ולא יפריש. ואין לומר שעושה שליח להפריש, דמכל מקום האיך יברכו ברכות הרבה. ואמנם בנשים שרגילות לקנות תמיד מאותו נחתום, יש צדדים להתיר, דיש לומר דהנחתום מתחילה הקנה להם הקמח ונעשה שלוחם לעשותה עיסה (ט"ז שם [יו"ד סי' שכו סק"ב]). אבל מה שנוהגים שעושים בשעת חתונה לחם גדול, ונשים הרבה לוקחים מזה חלה, צריך לבטל מנהגם: [רבינו בכ"י מחק "צריך לבטל מנהגם". והוסיף בזה"ל: אעפ"י שכל אחת נוטלת כדי שיעור, מכל מקום כיון שמתחילה לשו הכל בבת אחת, איך יברכו ברכות הרבה.

בינת אדם

הבית יוסף. וכן כתב הבאר הגולה על רמ"א, ורצה להגיה כן בדברי רמ"א, אבל בדרכי משה העתיק רק דברי רשב"א. ולפי זה כשמפריש חלה בעודו בצק מברכים. אך אם אינם מפרישים חלה אלא לאחר האפיה צ"ע קצת, דאפשר כיון דאז דעתם לחלק, אפשר דעל כל פנים לא יברכו, או שמא כיון שכבר נתחייב בעודו עיסה יברכו, וצ"ע. (והלבוש בסי' שכו סותר דבריו שבסעי' א). ונראה דכיון שהיה חייב לא מהני החלוקה עכשיו, דומה למה שכתב רמ"א סס"י שכו בעשה עיסה על מנת שלא לחלקה, אף על פי שחלק אחר כך חייב. וע"ש בט"ז ובש"ך. אלמא אזלינן בתר שעת חיובו, והוא הדין הכא. ונראה לי דבזה מותר גם כן לברך לאחז בלא רשות, דכיון דדנין ליה כעיסת השותפים דחייבת, והשותפים אין צריכים ליטול רשות:

(ד) שאלה: ב' בעלי בתים טחנו קמחיהם יחד, והשאירו מעט קמח לאפות מצות בערב פסח, ויש בכל הקמח שיעור חלה, אך כשיחלקו אין כאן שיעור לכל אחד, ואפו ביחד, ואחר האפילו יחלקו, אם חייבת בחלה:

תשובה: הבית יוסף בי"ד סי' שכו [ס"ב] כתב בשם רשב"א [פסקי חלה שער ב] דנראה מדבריו דעיסת השותפות אפילו אין לכל אחד רק כזית, כל שאין דעתם לחלק בעודו העיסה, אף על פי שיחלקו אחר האפיה, חייב בחלה. וכן כתב הש"ך [סי' שכו ס"ק א] בשם הבית יוסף ריש סי' שכו. וכן משמע לשון הטור. ואף שמסמ"ג [עשה קמא] שכתב ב' שלשו עיסה ביחד מדעתם, ואין דעתם לחלק וליקח כל אחד חלקו, אלא לאכול יחד מצטרפין, משמע דגם לאחר האפיה לא יחלקו, כתב הבית יוסף דאפשר דאורחא דמילתא נקט, והפרישה כתב שהסמ"ג חולק, ולא כתב מה שכתב

ערוך השולחן יורה דעה סימן שכו

סעיף ד וכתב רבינו הב"י בספרו הגדול שכל שאין דעתם לחלק בצק אף על פי שדעתם לחלק אחר שנאפה מצטרפים [ש"ך שם] וכתב דמדברי הסמ"ג משמע להדיא דבעינן שיאכלו ביחד ואולי לאו דוקא נקיט ע"ש וטעמו נ"ל משום דבחלה העיקר בשעת חיובה בשעת לישה וכיון דאז המה שותפים חייבת בחלה ועוד נ"ל דהא בחולין שם ילפינן מתרומה ע"ש ובתרומה כשהם שותפים אף שאח"כ מחלקים התבואה ביניהם מ"מ הוויין שותפים וחייבין בתרומה וה"נ בחלה:

סעיף ה וכתב רבינו הרמ"א דתלמידים הלומדים לפני רב סתמא אינם מקפידים עכ"ל כלומר שכל תלמיד אוכל משלו ונותן לבעלת הבית מעות שתאפה בשבילו כך וכך ככרות והיא אפתה לכולם ביחד מצטרף דמסתמא אין מקפידים זה על זה אבל שארי בני אדם סתמן מקפידין אא"כ יודעין שאין מקפידין: **סעיף ו** אבל כששני העיסות היו של אדם אחד אם הם ממין אחד כפי מ"ש בס"י שכ"ד ושכ"ה מצטרפין ע"י נשוך וחייבין כחלה ואם הם של שני מינים אין מצטרפין דמסתמא מקפיד שלא יתערבו יחד ואפילו אינו מקפיד כיון דשני מינין הן אין הנשוך מצטרף אא"כ נלושו יחד ואפילו במין אחד אם היה מקפיד שלא תגע זו בזו ולא תתערב זו בזו אין מצטרפות ואם עיסה אחת היתה פת קיבר והשניה פת נקיה אפילו של אדם אחד אמרינן דמסתמא מקפיד ואינו מצטרף וה"ה כשבאחת יש כרכום ובאחת אין בה וכן כל כיוצא בזה כשבאיזה פרט משונות העיסות זו מזו מסתמא מקפיד אא"כ ידענו בבירור שאינו מקפיד ובזה דין אחד כשנים:

סעיף ז וכתב רבינו הרמ"א על הדין שנתבאר וז"ל וכל זה כשאין שיעור בכל אחת אבל אם יש בהם שיעור מפריש מאחת על חבירתה אם הן של אדם אחד עכ"ל ויראה לי דלא קאי זה רק על מין שוה אלא שאחד משונה מהשני כגון שזה קיבר וזה נקי או בשארי הפרישים אבל בשני מינים אין מפרישין מזו על זו וי"א דהא דמפריש מאחת על חבירתה דווקא כשיש נגיעה ונשיכה מזו לזו [ט"ז סק"א] ואף שנתבאר בס"י שכ"ה דכשיש שיעור בכל אחת א"צ כלום זהו בשוין לגמרי אבל במשונות צריך וי"א דגם בזה א"צ [לבוש ונקה"כ] ונראה עיקר כדיעה

סעיף א זה שנתבאר דנשיכה מצטרף במין אחד או במין במינו זהו כששני העיסות הם של אדם אחד אבל של שני בני אדם אין מצטרפין ואם אין בכל אחת שיעור חלה שניהם פטורים כדתנן בריש פ"ד שתי נשים שעשו שני קבים ונגעו זה בזה אפילו הם ממין אחד פטורין ואפילו נלושו ביחד אם לא השתתפו ביחד אלא כגון ששנים צוו לנחתום לעשות בעדם עיסה והוא עשה עיסה אחת לשניהם פטורות כדתנן בפ"א [מ"ז] נשים שנתנו לנחתום לעשות להן שאור אם אין בשל אחת מהן כשיעור פטורה מן החלה והא דתנן מקודם נחתום שעשה שאור לחלק חייב בחלה מפרש בירושלמי שם משום דהנחתום דעתו דאם לא ימצאו קונים יניח לעצמו ולא יחלקה כלל ע"ש וסברא זו נמצאת גם בש"ס דילן בפסחים [ל"ח א] בחלות תודה ע"ש:

סעיף ב והא דקיי"ל עיסה של שותפות חייבת בחלה וכמ"ש בס"י ש"ל זהו כשנתרצו שניהם לעשות עיסה בשותפות וכן בנחתום וודאי אם שתי הנשים צוו לו לעשות בעדן עיסה של שני קבין חייבת בחלה אך בהמשנה מיירי שהנחתום מעצמו חיברן ביחד וראיתי מי שכתב דשותפות גם נישוך מהני [ש"ך סק"א] ולא ידעתי מנ"ל הא דפשטיות הש"ס בחולין [קל"ה] קאי אעיסה של שותפות וכן מבואר מלשון הרמב"ם בפ"ו שכתב עיסת השותפין והעושה עיסה לרבים חייבת בחלה וכן הוא לשון הטור והש"ע בס"י ש"ל ע"ש ואין זה ענין לנישוך:

סעיף ג וזה שכתבו הרמב"ם בפ"ז [הל' א'] והש"ע סעי' א' שתי עיסות שיש בשתייהן שיעור החייב בחלה ואין באחת מהם כשיעור ונגעו זו בזו ונשכו זו את זו אם היו של שנים אפילו הן ממין אחד פטורים מן החלה שסתם שנים מקפידים ואם ידוע שאינם מקפידים על עירוב העיסות הרי אלו מצטרפות עכ"ל אלמא דגם בנישוך שייך שותפות זהו וודאי כשתמיד אינן מקפידות לערב עיסתן יחד בלישה כמו שכתבו שאינם מקפידים על עירוב העיסות כלומר בלישה גם עתה ע"פ נישוך הוי כאחת אבל שנאמר שותפות ע"י נישוך לא שמענו זה כיון דמחולקים בהעיסות ואולי גם כוונתו כן דכשתמיד הם שותפין בלישה ולכן גם עכשיו נישוך מהני וזהו וודאי כן הוא כמ"ש וכן נ"ל עיקר לדינא:

ראשונה ויראה לי דכל הדינים שנתבארו כאן בנשון ה"ה בצירוף סל דחד דינא אית להו וכמ"ש בסי' שכ"ה וזה שמצריך של אדם אחד ולא של שני בני אדם זהו כשאחד מפריש בלא דעת השני אבל אם שניהם רוצים מפריש אחת על שתיהן:

סעיף ח כתבו רבותינו בעלי הש"ע בסעי' ב' נחתום שעשה עיסה לעשותה שאור לכמה בני אדם לחלק חייבת בחלה שאם לא תמכר יעשנה פת אבל שאר אדם העושה עיסה לחלקה בבצק פטורה ושנים שנתנו קמח לנחתום לעשות להן שאור אם אין בשל אחד מהם כשיעור אף על פי שיש בכללן כשיעור פטורה ודוקא שערבן שלא מדעתן אבל מדעתן חייבת שהרי אינן מקפידין עכ"ל יש מי שכתב דדעתן לאכול יחד [באה"ג] ואינו כן דהגם דהסמ"ג כתב כן אינו לעיכובא כמ"ש בסעי' ד' ע"ש והנה כל הדברים כבר נתבאר אך זה שכתבו אבל שאר אדם דעושה עיסה לחלקה בבצק פטורה ובודאי אין הכונה שנתנו להם לעשות דזה הדין ביארו אח"כ ועוד דומיא דנחתום נקטי וא"כ מאי עדיפותיה מנחתום הא בודאי אם לא יקבלו ישאר לעצמו ואם נאמר דעושה משלו ונותן להם במתנה דודאי יקבלו חדא דלא משמע כן ועוד דא"כ עד נתנתו להם הוה כולה שלו ובודאי שחייבת בחלה:

סעיף ט ולענ"ד לא ביארו כל הצורך בזה ומקור הדין הוא מירושלמי פ"א [הל' ה'] שאומר העושה עיסה על מנת לחלקה בצק פטורה ופריך מנחתום ומתרץ דלא דמי לנחתום מטעם שנתבאר ונראה דה"פ דבעה"ב שיש לו בני בית מרובים שכל אחד אוכל לעצמו ועל הבעל הבית לעשות בעדם או שמשלמים לו או שנותן להם מכיסו ולכן כיון שנותן לכל אחד פחות מכשיעור חלה והם מסתמא כמקפידים ולכן אינו מצטרף אבל בעה"ב העושה למכירה דינו כנחתום [וגם הב"ח פי' כעין זה וז"ל בעה"ב וכו' לחלקה לבני ביתו ליתן לכל אחד חלק שלא היה בו כשיעור וכו' עכ"ל ואין הכונה שכולם סמוכים על שולחנו והספק בתוס' ברכות ל"ז ב ד"ה לחם בוירמשי"ש שנותן לכמה קדרות ע"ש ורבים תמהו עליהם ע"י שנות אליהו ובגליון ירושלמי שם וכוונתם פשוטה דאפשר כיון דבעה"ב אחד הוא הוי צירוף וכמ"ש בסוף סי' זה וכוונת הב"ח שאוכלין כל אחד בפ"ע וכן הוא כוונת הטור וש"ע אלא שקיצרו במובן ודו"ק]:

סעיף י כתבו הגדולים יש נוהגין לקנות מנחתום ישראל חלק מעיסה גדולה ויש בהחלק כשיעור חלה

ומפריש ממנו ומברך עליו וכך הוא מוכר מאותה עיסה לכמה בני אדם וכל אחד מפריש ומברך וטעות הוא וברכות לבטלות שהרי מיד שהנחתום גלגל עיסתו הגדולה נתחייבה בחלה אפילו היה דעתו למוכרה לחלקים ושוב כל העיסה נפטרה בחלה אחת והיאך יברכו ברכות הרבה [ב"ח וש"ך סק"ד] ויש שמיישבין המנהג דאם הנחתום הזה יש לו מכירין שתמיד לוקחין ממנו והם קונים על מנת כן שיפרישו כל אחד חלה הוה כשלהם קודם הגלגול וזהו כשנים שנתנו לנחתום שאין מצטרפין זל"ז בדליכא בכל אחד שיעור חלה כמו שנתבאר וה"ה בדאיכא שיעור חלה אין להם שייכות זל"ז [ט"ז סק"ב ותשו' מ"ב סי' א' וצ"ל דכוונתם כמ"ש] מיהו בזמנינו לא שמענו המנהג הזה ובקונים עיסה מנחתום עכו"ם יתבאר בסי' ש"ל בס"ד [וכתבו עוד מנהג שבחתונות שעושים עיסה גדולה וכמה נשים נוטלות חלה ומברכות וזהו ודאי ברכות לבטלות ויש למחות בידן ש"ך שם ובזמננו לא שמענו זה]:

סעיף יא יש שכתבו דאע"ג דכשנלוש ביחד חלה אחת פוטרנה מ"מ אם נוטלת ממנה עיסה כשיעור חלה ומכוונת לבלי לפטור רק חתיכת עיסה זו אין שאר העיסה פטורה מחלה [הגאון מליסא בסידור דה"ח ובספרו מק"ח גמגם בעצמו בזה ודברי המגן אלף שם סק"ה אין לזה שום טעם] ובודאי אינו כן דאל"כ למה צעקו כל הגדולים על העיסות של חתונות שכמה נשים נוטלות שיעור חלה ומברכות וכן מה שלוקחות מנחתום כיון דכוונה מועיל [וצ"ע על המק"ח שם שרצה לדקדק מזה להיפך ע"ש] וכן בפסח כתבו כל הפוסקים כשחלקו המצות בשני כלים ונטלו חלה מאחת אין תקנה להשנית רק לאפות עוד וכמ"ש בסוף סי' שכ"ה והרי ודאי לא נתכוונו רק על המצה שבכלי זה אלא ודאי דאינו מועיל והרי זה כמו שיטול חלה ויתכוין שלא לפטור והם שני הפכים בנושא אחד ואין למידין מתרומה דבעי מחשבה ולכן חלילה לסמוך על זה וכן המנהג הפשוט ואין לשנות:

הדפסה ברזולוציית מסך - להדפסה איכותית הדפס ישירות מן התכנה
תלמוד ירושלמי - זרעים ב תלמוד ירושלמי. תרפ"ו. וילנה עמוד מס: 335 הודפס ע"י אוצר החכמה

בן
 ח מ"י פ"ז
 כס ה'ל"ח ט
 ובראשית ו' כ"ז
 קס"ט י"ד
 ס"ז של ס"ז
 ה' ו
 כח
 ב ס' י"ז
 ובראשית ו' כ"ז
 קס"ט י"ד
 ס"ז של ס"ז
 ד
 כח
 ג מ"י כ"ז
 ה'ל"ד ו

שעת חובה ונפטר. ⁶ שני ישראלים שעשו שני קבין וחלקו והוסיפו זה על שדו וזה על שדו נפטרוין שכבר (היה) [היתה] להן שעת חובה ונפטר. ישראל ונוי שעשו שני קבין וחלקו והוסיפו זה על שדו וזה על שדו. ⁷ ניהא ⁸ חלקו של ישראל חייב. חלקו של נוי מהו. כלום חלקו של נוי חייב לא מחמת חלקו של ישראל. חלקו של נוי

שעת חובה ונפטרו. כלומר שלא שייך
בשעת חובה בשעה שטענו בתחילה ושוב נפטרו בשעה שחלקו
והנפטרו נפטרו ולא הניי השלמה בזה שהרי קודם שנתיירו היה כל
האדם ומעולם לא היה להן שעת חובה
וכא"ל לכשיעור נמא' חל חצוים
וחצו העיסה : לחל כח אחד ולפיכך
חייבין בלה : שני ישראל וכו'.
כלומר לכל בשרי ישראל אין הדיו
קבץ לפי ששעה ששכחו כאחד והיה
בכשיעור חלה היה לה שעת חובה
ושב בשחלקו נפטרו שאין ביד כל
א' וא' כשיעור ומכין שנפטרו נפטרו
ולא מהני בזה השלמה שלא"כ
הרי זה כמובן מן הדין להפטר
נפטרה שעה
חייב בתחילה : ישראל וגוי

בהגא

מראה הפנים

[illegible][illegible]

הדפסה ברזולוציית מסך - להדפסה איכותית הדפס ישירות מן התכנה
משנה תורה >מהדורה חדשה< ז' (זרעים) משה בן מימון (רמב"ם) עמוד מס': 205 הודפס ע"י אוצר החכמה
(19)

ג ואדם אחד שלש קב קב וכו'. משנה ריש פרק ד' לחלה ובזמן שהם של אשה אחת מין במינו חייב ושלל במינו פטור: ומ"ש וסתם שנים מקפידין וכו'. שם בירושלמי עיין במה שכתב הרמב"ם ריש פרק ז': ומ"ש ואם א' פת קיבר וכו'. שם בירושלמי וכתב בתרומת הדשן סימן

קפ"ט דהוא הדין בלחם כרכוס ואחד אינו כרכוס מסתמא מקפיד ודוקא בשאין בכל אחד כשיעור אבל אם יש בהם בכל אחד כשיעור מאטרפות בכל ענין כיון שהם של אדם א':

ד שנים שלשו כ"א קב וכו'. כן כתב הרמב"ם בפרק ז' וכתב הטעם שכבר היתה לה שעת חובה שהרי היתה כשיעור ונפטרה באותה שעה מפני שעשאוה לחלק שוב אינה חוזרת להתחייב דהוא ליה כאלו הורמה חלה באותה שעה והראב"ד בהשגות שם הקשה דמה בין זה לעושה עיסתו קב קב ואחר כך השאין או שזירפן בסל שהיא חייבת ואינה קושיא דשאני התם שלא היתה לה שעת חובה

מעולם הילכך עכשיו שהגיעה לה שעת חובה שהשאין או שזירפן בסל חייבת אבל הכא כבר הגיעה לה שעת חובה ונפטרה שוב אינה חוזרת להתחייב והכי נריך לפרש לעיל בסימן שצ"ד (עמ' רלז) אבל מה שכתב וכיון שאין מאטרפין בעיסה חלה במיניהן והכי איתא בירושלמי וכן כתב בית יוסף לקמן בסימן ש"ל (עמ' עיא ד"ה שני) ובכסף משנה פרק ז' (ה"ט) E והכי נקטינן: ומ"ש רבינו ונראה דהוא הדין נמי באחד וכו'. טעמו שהרי גם כאן כבר הגיעה לה שעת חובה ונפטרה וכו': ה המפריש חלה מהעיסה שאין בה שיעור וכו'. משנה בפרק ד' לחלה פליגי בה רבי עקיבא וחכמים והלכה כחכמים דאף על גב דהשלים על העיסה אחר כך כשיעור לא הויה חלה למפרע כיון דבשעה שהפרישה היתה העיסה פטורה:

משנה בפרק ד' לחלה (מ"ה) פלוגתא דרבי עקיבא ורבנן והלכה כרבנן דאמרי

א (ב) ואדם אחד שלש קב לבדו ונתערבו וכו' ואפילו שנים שלשו כל אחד קב לבדו אם נתערבו ואינם מקפידים על תערובתו אם הוא מין אחד מצטרף. משנה פרק (שני) ובתראו לחלה (מ"א) שתי נשים שעשו ב' קבים וגעו זה בזה אפילו אם הם ממין אחד פטורים ובזמן שהם של אשה

אחת מין במינו חייבת ושלל במינו פטור וס' במשנה (ב) נתבאר איזהו מין במינו וכתבתיו בסימן שצ"ד (רסה. ד"ה וכל אלו): ומ"ש וסתם שנים מקפידין זה על זה וכו' וסתם אדם אחד אינו מקפיד ומצטרף וכו'. ירושלמי שם (ה"א) וכתבוהו הרמב"ם (פ"ז ה"א – ב) והר"ש (ס' י) סתם אשה אחת אינה מקפדת שתי נשים מקפידות אשה אחת שהיא מקפדת עשאוה כשתי נשים שתי נשים שאינן מקפידות עשאוה כאשה אחת אם אינה מקפדת למה היא עושה בשתי מקומות אמר רבי יוחנן כשאין לה מקום ללוג היא לה מקום ללוג במקום אחת והיא עושה אותה בשתי מקומות מקפדת

היא: ומ"ש ואם אחד פת קיבר ואחד פת נאה אפילו מאדם אחד מסתמא מקפיד ואינו מצטרף. גם זה שם בירושלמי (ס'): ד שנים שלשו יחד כל אחד קב וחלקום והוסיף כל אחד רובע הקב על שלו פטור. ירושלמי פרק ג' לחלה (ה"ד) ב' ישראלים שעשו שני קבין וחלקו והוסיף זה על שלו וזה על שלו פטורים שכבר היה להם שעת חובה ונפטרו. וכן פסק הרמב"ם בפרק ז' מהלכות חלה (ביכורים ה"ט) והראב"ד חלק עליו ואכתוב דבריו בסימן ש"ל (עמ' ד"ה שני): ומ"ש ונראה דהוא הדין נמי באחד אם לש ב' קבים והיה בדעתו לחלק וכו' שפטור אבל אם לא היה בדעתו לחלקם וחילקה אחר כך נראה שהוא חייב. דברים ברורים הם ונלמדים מהירושלמי הזה וממאי דתנן בהוא פירקא (מ"ג) גבי הקדישה עיסתה וכו':

ה המפריש חלה מעיסה שאין בה שיעור אינה כלום וכו' לפיכך ב' עיסות שאין בשום אחת כשיעור והפריש מכל אחת ונתערבו חייבות בחלה. משנה בפרק ד' לחלה (מ"ה) פלוגתא דרבי עקיבא ורבנן והלכה כרבנן דאמרי הכי:

פרישה

(ה) שנים שלשו יחד כל אחד קב וכו'. פירוש מתחלה לשו על דעת לחלקה (ולכאורה היה נראה לומר אף שלשו בסתם כיון שהם שנים מסתמא יחלקו ולפיכך כשנחלק הוצרך הדבר למפרע ולא היתה לו שעת החיוב ונפטרה על כן כתב רבי באחד שלש ב' קבין והיה "דעתו" לחלק לאפוקי שנים שלשו וכמו שכתב רבינו לעיל וק"ל. עד כאן המגיה: (ו) והוסיף כל אחד רובע הקב על שלו פטור. שכבר היתה להם שעת חובה ונפטרו (ועיין בסימן שצ"ד (אות ה) מה שכתב אדוני אבי ז"ל בשם רש"ל בדן עירוב קמת. עד כאן המגיה):

דרישה

ואו (וסתם שנים מקפידין. וכתב הרמב"ם לעיסת השותפים חייבת בחלה ובמדרכי ריש פרק כל הבשר דתלמידים הלומדים לפני רב אחד אף על פי שאין בכל אחד שיעור חלה רק בין שניהן חייב בחלה. עד כאן המגיה: [ב] ואם א' פת קיבר ואחד פת נאה אפילו של אדם א' וכו'. והוא הדין שתי עיסות שיש באחד כרכוס ובשני אין בו (מסתמא מקפיד ואינו מצטרף. עד כאן המגיה) וכל זה שאין שיעור בכל אחד אבל אם יש בהן שיעור מפריש מאחד על חבירו אם הם של אדם א' כן כתב תרומת הדשן סימן קפ"ט והביאו רמ"א (סע' א):

דרכי משה

(א) ובמדרכי ריש פרק כל הבשר (ע"ד) (סי' תרפט) כתב בספר התרומה (סי' פג) עיסה של שני בני אדם כגון תלמידים בפני רב אחד אף על פי שאין כשיעור חלה בחלק א' מהן לבדו כיון שיש שיעור בין שניהם חייב בחלה ואף על פי שנתערב חלקם שלא מדעתם והמפריש חלה נריך לטוול רשות משניהם והתלמידים שהם כמו אורחים יכולין לומר לבעל הבית להפריש מכל עיסות שהיו לו ואפילו מאותן שיקנה אחר כך ואין נריך לטוול רשות בכל פעם ופעם עכ"ל וכן הוא בתשובת מיימוני סוף זרעים (אות יד): (ב) ופסק בתרומת הדשן סימן קפ"ט דהוא הדין אם לשה ב' עיסות אחד יש בו כרכוס והשני אין בו מסתמא מקפיד ואינו מצטרף. ודוקא שאין בכל אחד שיעור חלה אבל אם יש בכל אחד שיעור חלה אפילו בדבר המקפיד על תערובתו מצטרף להפריש מאחד על חבירו אם הם של אדם אחד עכ"ל:

שני גוים שעשו ב' קבין וכו'. הכי איתא בירושלמי והטעם דאף על פי דכשהיה כשיעור ואחר כך נתגייירו פטורה שאני התם דהיתה לה שעת חובה כיון שהיה זה כשיעור ונפטרה כיון שהיה גוי שוב אינה חוזרת להתחייב אבל הכא שלא היתה לה שעת חובה מעולם כיון שלא היה זה כשיעור אלא עכשיו הגיעה לה

שעת חובה כשהוסיף עליה והשלימה לכשיעור לאחר שנתגיייר חייב: ומ"ס ובשני ישראל כיוצא בזה פטורים כדפרישית לעיל. הוא בסיומן ש"ו ולס" (ס"ז) כחבתי ליישב השגת

הראב"ד (פ"ז ה"ט) על זה ועיין מה שכתב בית יוסף כאן:

ד היתה העיסה בין ישראל ובין הגוי והוסיף כל אחד על שלו עד שהשלימו לכשיעור של ישראל חייבת ושל גוי פטורה. פירוש אם נתגיייר ואחר כך השלימו לכשיעור פטורה וכך פסק הרמב"ם בפרק ז' ואיכא לתמוה כיון דהרמב"ם ורבינו פסקו בשני גוים שעשו שני קבין בשותפות וחילקו אותם ואחר כך נתגייירו וכו' דחייבים ובשני ישראל כיוצא בזה פטורים אם כן הכא בישראל וגוי איפכא מיבעי ליה דלך גוי חייב ושל ישראל פטור וכך הקשה הראב"ד בהשגות ונ"ל דלא קשיא לפי גירסת הירושלמי בפרק ג' דהכי גרסינן ישראל וגוי שעשו ב' קבין וחילקו והוסיף זה על שלו וזה על שלו ניהא חלקו של ישראל חייב חלקו של גוי מהו כלום חלקו של ישראל חייב אלא מפני חלקו של גוי חלקו של ישראל חייב וחלקו של גוי פטור והכי פירוש דקאמר ליה הא דפשיטא לך דחלקו של ישראל חייב כשהיה לו שותפות עם גוי ובשני ישראל שותפים כיוצא בזה פטורים בעל כרחך דסבירא לך דבשני ישראל כבר היתה לה שעת חובה שהרי היה זה כשיעור ואם לא עשאוה לחלק היתה חייבת כיון דשניהם בני חיוב חלה ניהו אלא שנפטרה מפני שעשאוה לחלק הילכך עכשיו שחילקוה שוב אינה חוזרת להתחייב דהוי ליה כאילו הורמה ממנה חלתה באותה שעה אבל בישראל וגוי דאפילו לא עשאוה לחלק לא היתה לה שעת חובה לחלקו של ישראל כיון שלא היה זה כשיעור ומה שנסתתף זה עם הגוי ויש זה כשיעור בשותפות אינו מביא לה שעת חובה כיון דגוי לאו בר חיובא הוא וחשבינן לחלקו של גוי כאילו היתה בעיסתו כשיעור שנפטרה מחיובה ואינה מצטרפת עם חלקו של ישראל להגיע לה שעת חובה וחלקו של ישראל חשבינן נמי כאילו נילוש לבדו ומשום הכי כשהשלימה ישראל לכשיעור חייבת אם כן כיון שחלקו של ישראל אינו חייב אלא בשביל חלקו של גוי דנסתתף עם הגוי דלאו בר חיובא הוא הילכך דינא הכי הוא חלקו של ישראל חייב וחלקו של גוי פטור דהוי ליה כאילו היה זה כשיעור ולא דמי לשני גוים דכיון דשניהם לאו בני חיובא ניהו אין אחד גורם לחבירו פטור ולא חשבינן להו כאילו היה זה כשיעור לא לזה ולא לזה ולפיכך כשחילקו ונתגייירו והשלימו לכשיעור שניהם חייבים והדבר פשוט לפע"ד דבישראל וגוי אין חילוק בין שעשאוה מתחלה לחלק ובין על מנת שלא לחלק בכל ענין של ישראל חייב ושל גוי פטור ומטעמא דפרישית ודלא כמו שכתב בית יוסף: ואיכא לתמוה דבמנחות פרק רבי ישמעאל (דף ס"ז א) איתא דחלת גוי אפילו בארץ וגוי שהפריש פטר חמור חלתו נאכלת לזרים ופטר חמור גוזז ועובד בו ולעיל סוף סימן ש"א כתב רבינו דין פטר חמור וכאן השמיט דין חלה ולמה לא כתבו אבל הרמב"ם כתבו בפרק ו' ומצינו בית יוסף וע"ש. עוד הקשה ב"י מפני מה אין בודקין גוי כשפריש חלה שמא לבו לשמים להקדישה וטעונה גניזה כי היכא דבודקין לגוי כשפריש תרומה כדלקמן בסיומן ש"א ותירץ שלא אמרו כן אלא בתרומה מדרבנן היא תרומה בארץ ישראל אבל חלה דאפילו מדרבנן נאכלת לזרים אפילו חלת גוי בארץ הילכך לא הצריכוהו בדיקה וקושיא

ה שני גוים שעשו ב' קבים בשותפות וחלקו אותו וכו'. ירושלמי בפרק ג' דחלה (ה"ד) א"ר בון בר חייא ב' גוים שעשו ב' קבין וחלקו והוסיפו זה על שלו וזה על שלו חייבים שלא היתה להם שעת חובה ונפטרו ב' ישראלים שעשו ב' קבין וחלקו והוסיפו זה על שלו וזה על שלו פטורין שכבר היתה להם

ה (ה) שני בכרים שעשו שני קבים בשותפות וחלקו אותו ואח"כ נתגייירו והוסיף כל אחד על שלו עד שהשלימו לכשיעור חייבין ובשני ישראלים כיוצא בזה פטורים כדפרישית לעיל: ו (ו) היתה העיסה בין ישראל ובין הנכרי והוסיף כל אחד על שלו עד שהשלימו לכשיעור של ישראל חייבת ושל נכרי פטורה:

הרי זו חייבת שלא היתה לה שעת חובה כשהיו גוים שהרי פחות מכשיעור היה ציד כל אחד מהם. אבל שני ישראלים שעשו כך וחזר כל אחד אחר שחלקו והוסיף על חלקו עד שהשלימו לשיעור הרי זו פטורה שכבר היתה לה שעת חובה והם היו פטורים באותה שעה מפני שעשאוה לחלק עכ"ל. וכתב עליו הראב"ד אין דבר זה מחזור ואם עשו אותה לחלק והשלימו מאין לו שהוא פטור ומה בין זה לעושה עיסתו קבין והשיכן או שרפץ בסל שהן חייבין (פ"ב מ"ד) ואף על פי שראה כן בירושלמי אין השכל נותן לסמוך עליו ועוד דקיימא לן (זבחים עה.) אין דיחוי אלא מנזות ואחד זה ואחד זה כיון שהשלים עליו חייב עכ"ל. ונ"ל דהרמב"ם סבר דאין לדחות הירושלמי [ב] בגילא דחיטאתא כדדחי ליה הראב"ד וע"כ יש לנו למצוא טעם לדברי הירושלמי דלא תיקשי ליה מהעושה עיסתו קבין והשיכן בסל או רפץ דחייב ונ"ל דשאני התם דעדיין לא היתה לה שעת חובה מעולם הילכך כל שהגיעה לה שעת חובה חייבת אבל הכא שכבר היתה לה שעת חובה שהרי היה זה כשיעור ונפטרה מפני שעשאוה לחלק שוב אינה חוזרת להתחייב דהוי ליה כאילו הורמה ממנה חלתה באותה שעה והרי זו דומה לאותה ששנינו בפרק ג' דחלה (מ"ג) הקדישה עיסתה עד שלא גלגלה וגלגלה הגזבר ואחר כך פלאתה פטורה שבשעת חובתה היתה פטורה ואין זה ענין אלא דיחוי דמנזות: ומ"ש רבינו כדפרישית לעיל. הוא בסיומן ש"ו:

ו היתה העיסה בין הגוי ובין הישראל והוסיף כל אחד על שלו וכו'. גם זה שם בירושלמי (סס) ישראל וגוי שעשו ב' קבין וחלקו והוסיפו זה על שלו וזה על שלו [ג] ניהא חלקו של ישראל חייב חלקו של גוי מהו כלום חלקו של גוי חייב אלא מחמת חלקו של ישראל חלקו של ישראל חייב חלקו של גוי פטור והראב"ד (פ"ז ה"י) גורס חלקו של ישראל כלום חייב לא מחמת חלקו של גוי והיא הגירסא הנכונה ופסק הרמב"ם בירושלמי הזה שכתב בפרק ז' מהלכות בכורים (סס) היתה העיסה בין הגוי והישראלי בשותפות וחלקו ואחר כך נתגיייר הגוי והוסיף הגר על שלו עד שהשלים כל אחד עיסתו של ישראל חייבת ושל גוי פטורה וכתב עליו הראב"ד דומה דקשיא ידיה אדדיה של ישראל אמאי חייבת ושל גוי אמאי פטורה איפכא מיבעי ליה ונ"ל בירושלמי בחמיה קאמר כלום חלקו של ישראל חייב וכו' חלקו של ישראל חייב חלקו של גוי פטור משמע דבתמיה אלא זה זה וזה חייב עכ"ל. ואני אומר דגם לפירוש הראב"ד קשה בירושלמי עצמו שפסק בשני גוים לחייב ובשני ישראלים לפטור בישראל וגוי אמאי שניהם חייבים הוה ליה למימר של גוי חייב של ישראל פטור לפיכך נראה ליישב הירושלמי לדברי הרמב"ם דלך ישראל חייבת משום דכיון דחלקו היה מחובר עם של גוי וגוי לאו בר חיובא הוא נמצא שלא בא עדיין עיסתו של ישראל לידי חיוב חלה מעולם והוי כעושה עיסתו קבין והשיכן או רפץ בסל דחייב ונ"ל כלום חלקו של ישראל חייב לא מחמת חלקו של גוי כלומר דאין חלקו של ישראל חייב אלא מפני שהשלים שיעור חלה היה חלקו של גוי דלאו בר חיובא הוא והוי חלקו של ישראל כאילו נילוש לבדו הילכך כשיוסיף עליו וישלים

לכשיעור חייב ומה שאמרו אחר זה חלקו של ישראל חייב חלקו של גוי וזו ופירושה שייך נמי גבי פטר חמור שהפרישו גוי ללא הצריכוהו בדקה פטור היינו לומר דכיון דחזינו דחלקו של ישראל חייב מטעמא דאמרן ומגזי ונעבד כדלעיל בסוף סימן ש"א וכבר כתבתי זה שם (סי' 7): ממילא שמעינן דחלקו של גוי פטור דכיון דחלק הגוי מחובר לחלק

הישראל דבר חיובא הוא אם כן הוי כאילו לש הגוי שיעור חלה וכבר היתה לה שעת חובה ונפטרה מפני שהיה גוי באותה שעה וקוב אינה חוזרת להתחייב כמו שנתבאר וז"ל דבעשו עיסה זו על מנת שלא לחלק ואחר כך נמלכו וחילקוהו לאי מתחלה עשאוה על מנת לחלק לא היתה לה שעת חובה מעולם והכי דייק לישנא דהרמב"ם שכתב בבבא זו היתה העיסה ביד הגוי וביד הישראל בשותפות מה שלא כתב בשאר צבות והיינו לומר שלא עשאוה מתחלה לחלקה אלא להיותה ביניהם בשותפות ואחר כך נמלכו וחילקוהו ומשום הכי של גוי פטורה דכבר היתה לה שעת חובה אבל אם מתחלה עשאוה על מנת לחלק של גוי נמי חייבת ללא היתה לה שעת חובה מעולם: כתב הרמב"ם בפרק ו' (ה"י) נכרי שהפריש חלה אפילו בארץ ישראל אינה חלה אלא מודיעין אותו שאינו צריך ותאכל לזר ולמה לא חשקנו לה שמא חלה של ישראל היה ותלה אותה ביד גוי כדי לפטורה שאם ירצה ישראל יפטור עצמו ויעשה עיסתו פחות משיעור חלה עכ"ל והוא במנחות פרק רבי ישמעאל (סז.) ותוספתא דסוף חלה (ה"ז). ויש לתמוה עליו למה לא כתב שבדקדק את הגוי ואם לא אמר דעתה ישראל הפרשתה טעונה גניזה כמו שאמרו פרק קמא דערכין (ו.) גבי גוי שתרם וכתבו הרמב"ם בפרק ד' מהלכות תרומות (הט"ו) והביאו רבינו בסיומן שאחר זה (רע"ד): ואריך לומר שלא אמרו כן אלא בתרומה מדברבנן הויא מיהא תרומה: מלאתי כתוב אשר שאלת על עיסה הנלקחה מן הגוי והיא פטורה מן החלה ולש בביתו עיסה אחרת ומלפניו ביחד ובעיסה שלש בביתו היה שיעור חלה כילד מפריש חלה שלא יפריש מן הפטור על החיוב נראה בעיני שאי אפשר להפריש ממקום אחר עליו דהא מפריש מן החיוב על הפטור שהרי אף המעורב בטל מן התורה ברוב אם עיסה שלקח מן הגוי היה רוב ואותה עיסה שלא נתערבה היא חייבת ואף על גב דתרווייהו מדברבנן מכל מקום כיון שבועיסה שנתערבה יש תרי מילי דרבנן חדא דחלה זו רק מדברבנן חייבת ואפילו לא נתערבה ועוד שנתבטלה ברוב ואותה עיסה שלא נתערבה אין בה אלא חדא מילתא דרבנן אין מפרישין מזו על זו כיון דקלף חמורה זו מזו מיחזי כמו מן החיוב על הפטור כדאמרין בהקומץ רבה (מנחות ל"א). אמר רבי שמעון שזרי פעם אחת נתערב לי טבל בחולין ואלתי את רבי טרפון וכו' עד קח מן הגוי ועשר עליו וכו' ופריך נימא ליה קח מן השוק ומשני קסבר אין רוב עמי הארץ מעשרים אלמא אף על גב דמעם הארץ לא הוי חיוב אלא מדברבנן כמו טבל המעורב בחולין אפילו הכי כיון דמסתבר טפי לחיוב דעם הארץ מטבל המעורב בחולין הוי כמו מן החיוב על הפטור וליכא לאפרישי נמי מיניה וביה מטעם יש בילה שאמרו בפרק קמא דראש השנה (יג:) אבדו גרנו בחורב ונמלא תורם מהחדש שבו וכו' דהא מסיק התם לכל אין בילה חוץ מיין ושמן אלא נ"ל שפריש חלה גדולה כשיעור גדולה של גוי ועוד דהשתא ממה נפשך נוטל חלה כמו כן מעיסה שלא הורמה חלתה ודבר זה למדתי מדאמרין בפרק התערבות (זבחים פ:) גבי דמים העליונים והתחתונים שנתערבו וכו' עד רוב עליונים דקא יהיב למעלה שיעור תחתונים ועוד עכ"ל:

פרישה

(ה) שני עכו"ם שעשו שני קבין בשותפות וחלקו אותו וכו' חייבין. שלא היתה להם שעת חובה ונפטרו: (ו) היתה העיסה בין הישראל ובין העכו"ם. ונתגיייר העכו"ם של ישראל חייבת ושל עכו"ם פטורה והטעם מפני שעיסה של ישראל מחובר בחלקו של עכו"ם דלאו בר חיובא הוא נמלא שלא באה עיסתו לידי חיוב מעולם עד שיוסיף אחר

כך והוי כרפנן בסל דחייב אבל חלקו של עכו"ם היה מחובר לחלקו של ישראל שהוא בר חיובא והוי כאילו לש העכו"ם שיעור חלה וה"ל שעת חובה ונפטרה מפני שהוא עכו"ם וקוב אינה חוזרת להתחייב ודוקא כשהיו לשין בשותפות על דעת שלא לחלקה אבל אם היתה דעתן לחלקה גם של עכו"ם חייבת ללא היתה לה שעת חובה מעולם. בית יוסף:

חדושי הגהות

[ב] גילא דחיטתא הוא קש של חיטה ר"ל שדחה אותו בקש: [ג] כלומר פשיטא לן דחלקו של ישראל חייב אחר שהשלים שהרי לא היתה לו שעת חיוב שאין העיסות ראוין לצירוף בלא הכי לחיובא דשל נכרי פטור הוא והוא ליה כישראל שעושה תחלה פחות מכשיעור ואחר כך מוסיף עליו ומשלימו לשיעור שחייב בחלה אחר השלמתו. חלקו של נכרי מהו אם הוא גם כן חייב שהרי לא היה לו שעת חיוב ונפטור דהא לא מאטרפס להדדי מכה הפיטור של עיסת נכרי וכיון דלא מאטרף לא היתה לעיסת נכרי שעת חיוב מכה הצירוף וחלקו לבדו לא היה לא אז כשיעור דנימא דנפטרה עיסתו פעם אחת מכה גיורת והשתא בא לו חיובו וחייב או נימא כיון שחלק הנכרי מחובר לחלק ישראל שהוא בר חיובא הוה ליה כאילו לש הנכרי שיעור ופטור על ידי גלגול ושוב לא יחזור לחיובו כך פירש הר"א פערקא"ן:

חידושי תורה

א אם היו של שנים כו'. דוקא שאינם שותפים אצל אם הם שותפים חייב בחלה כדלקמן סי' ק"ל וכ"ז שכל שאין דעתו לחלק בלא אף על פי שדעתו לחלק אחר שנאפה מטרפים: ב פטורים מן החלה. אפילו נילוש העיסות ביחד ולא נקט ברישא נגעו ונשכו אלא

לרבותא דסיפא דבאינן מקפידין אפי' בנגיעה ונשיכה מטרפין: ג אבל אם יש בהן שיעור. אף על פי שאחד פת קיבר והב' פת נאה או שיש באל' כרכוס ובשני אין בו מפרש מאחד על חבירו אם הם של אדם אחד אפילו בלא נגיעה ונשיכה אלא שהם לפניו דהא ממין אחד הם וכללעיל ס"ס סכ"ה: ד שעשה עיסה לעשותה שאור. לחלק לחלקים קטנים שלא יאה בהם שיעור חלה חייבים בחלה שאם לא ימכר לחלקים יעשה פת ויתחייב בחלה וכתב הב"ח יס' נוהגים לקנות מן הנחתום חלק א' מעיסה גדול' ויש באותו חלק כשיעור ומפריש ממנו חלה ומצדד עליו וכך הוא מוכר מאותה עיסה להרצה בני אדם לכל אחד שיש בו כשיעור וכל אחד מפרש מחלקו ומצדד עליו והדבר פשוט שזה טעות חדא דהלא מיד שגלגל הנחתום העיסה הגדולה חייב להפריש ממנה חלה אפילו היה דעתו למכרה לחלקים קטנים פחות מכשיעור כ"ס הכא שאין דעתו למכרה אלא לחלקים בכשיעור וכיון דהמזל חלה עליו להפריש חלה וקוד פטורה כל העיסה היאך נחיר לכתחלה למכור לחלקים ושהלוקחים יפרישו חלה ויזכרו והנחתום לא יפריש ולא יצדק ותו דכיון דבהפסקת חלה של הנחתום

פטורה כל העיסה לית לן למכרה לחלקים ושיצדק כל אחד ברכה בפני עצמו משום ברכה שאינה נריכה ע"כ, וכ' שקבל מרביתו שאיסור גמור הוא ושהאריך בתשו' בזה אצל בתשובת משאח בנימין סי' א' כ' לחומרא דוקא יס' לחלק בין נחתום לאיש דעלמא אצל לא לקולא והלכך אין למחות ביד הנשים הקונות מן הנחתום ישראל וכל אחת נוטלת חלה משלה בפני עצמה אם הוא כשיעור חלה ואדרכה לריד לקיים ולהחזיק מנהגו כדי שיקבל בלא טירחא תוכל כל אשה ליקח חלה כל ערב שבת שכבר נהגו ליקח חלה ע"פ הידורשמי דמסכתא שבת אדם הראשון חלתו של עולם כו' וגרמה לו חוה מיתה לכך נמסרה מנות חלה לאשה כו' ואין דבריו מוכרחים וכ' עוד שם בתשובת מ"צ

באר הגולה

שכו אחד שלש שתי עיסות ואין בשום א'

מהם כשיעור ונתערבו. וברו ה סעיפים:

א * שתי עיסות שיש בשתייהן שיעור החייב בחלה ואין באחת מהן כשיעור ונגעו זו בזו [א] ונשכו זו את זו א אם היו של (א) שנים אפילו הם ממין אחד ב פטורים מן החלה [ב] ששתם שנים מקפידים ג ואם ידוע שאינם מקפידים על עירוב העיסות הרי אלו מצטרפות (ותלמידים הלומדים לפני רב סתמא אינם מקפידים) (מרדכי פרק כל הבשר) [ג] היו שניהם של איש אחד אם היו ממין אחד כפי מה שנתבאר בסימן שכ"ד מצטרפין וחייבים בחלה ואם משני מינים היו אין מצטרפין ששתם אחד אינו מקפיד : ואם היה מקפיד [ד] שלא תגע עיסה זו בזו ולא תתערב אפי' היו מין אחד אין מצטרפות : ואם האחת פת קיבר והאחת פת נאה אפילו הן של אדם אחד מסתמא מקפיד ואינו מצטרף: ה הגה וה"ה שתי עיסות שיש בלחת כרכוס ובשנית אין בה (א) וכל זה שאין שיעור בכל אחת ג [ה] אצל אם יס' בהן שיעור (ב) מפרש מאחת על חבירתה אם הן של אדם אחד (ת"ה סימן קכ"ט/קפ"ט):

ב * נחתום ד שעשה עיסה לעשותה שאור (א) לחלקה חייבת בחלה ו [ו] שאם לא תמכר יעשה פת : ה אבל (ה שאר אדם) (ב) העושה עיסה (ב) (ג) לחלקה בבצק פטורה:

ג * שנים שנתנו קמח לנחתום לעשות להן שאור אם אין בשל אחד מהן כשיעור אף על פי שיש בכללן כשיעור ו פטורה: ה הגה [ז] דוקא שערבן שלא מדעתו אצל מדעתו חייב שהרי אינן מקפידין (ב"י בשם סמ"ג):

ד * [ח] שנים שעשו עיסה כשיעור ז (ז וחלקיה ואח"כ הוסיף כל אחד על חלקו עד שהשלימו לכשיעור ה"ז פטורה [ט] שכבר היתה להם שעת חובה ח והם היו פטורים באותה שעה מפני שעשוהו לחלק הגה וה"ה בלחם אחד שעשה ז' קנין ט ודעתו לחלקם וחלקם י [י] אצל אם לא עשאה ע"מ לחלקם (ג) לא (ה) מהני החלוקה אח"כ (טור):

ה * המפריש חלה מעיסה שאין בה שיעור אינה חלה לפיכך שתי עיסות שאין בשום (אחת) מהן כשיעור והפריש מכל אחת חלה ואח"כ עירב העיסות ועשאן עיסה אחת חייבת בחלה:

(ב) העושה עיסה לחלקה בצק. פירוש לכל אחד פחות מכשיעור חלה אצל אם אין דעתו לחלקה בלא אף על פי שדעתו לחלקה אחר אפיה חייב כן כתב ב"י וכלא כסמ"ג: וכתוב בתשובת מהר"ר בנימין ז"ל סי' א' המנהג בקצת מקומות שנחתום ישראל עושה עיסה גדולה ובאות הנשים ולוקחות ממנו כל אחת כדי שיעור חלה וכל אחת נוטלת חלה מעיסה שלקחה מהנחתום דשפיר עבדי הכי דדעת האדם תליא מילתא כמו דאמרין הכא לקולא דאם דעתו לחלק בלא פטורה הכי נמי אזלינן לחומרא בחר דעתו והוא כאילו כל בלא נילוש בפני עצמו וחייב כל אחד ליטול חלה משיעור חלה שלו ומו"ח ז"ל חלק על זה ע"ס וכ' שכן קיבל מרביתו שאיסור גמור הוא ואני הצעיר אומר אם

שכ"ז א לשון הרמב"ם ריש פ"ז מהל' ביכורים ממשנה ריש פ"ד דחלה: ב מהירושלמי שם: ג שם בירושלמי: ד טור מהירושלמי שם: ה ל' הרמב"ם בסוף פ"ו מהלכות ביכורים ד"ט ממשנה ז' פ"ק דחלה: ומהירושלמי שם כפי גירסתו: ז שם בירושלמי וכרבי יוחנן: ח וכו' הטור: ט שם ד"כ ממשנה הנזכרת: (י) בסמ"ג איתא וגם אין דעתם לחלק אלא לאכול יחד וכן צריך לענ"ד להגיה כאן: י שם בפ"ו מהירושלמי פ"ג דחלה ואף שהראב"ד השיגו שם ושואין השכל נותן לסמוך על הירושלמי בזה חמכו הכ"מ שזה דומה למה ששינוי במשנה ג' פ"ג דחלה הקדישה עיסתה עד שלא גלגלה וכו': יא משנה ה' פ"ד דחלה ובכחמים:

אמנם מה שנהגים בחתונה שעושים לחם גדול שמניחים אותו על השלחן בשעת הדרכה שממנו לוקחים חלה הרבה נשים כל אחת בפני עצמה אף על פי שכל אשה נוטלת עיסה כדי שיעור מ"מ לפי שמתחלה לשו הכל בבת אחת אין להפריש רק חלה א' ולכן יש למחות ביד הנשים שלא יטלו מאותו לחם רק חלה אחת עכ"ל ודברים פשוטים הם, וכן ראיתי מהגבירה הרבנית אמי חי' ומשאר נשים לדקניות חכמניות שנהגו כזה: **ה אבל שאר אדם העושה עיסה לחלקה בבצק**. לאנשים הרבה שלא יהא בלחם מהן שיעור חלה פטורה אבל אין דעתו לחלק בזה אף על פי שדעתו לחלקה אחר אפייה חייבת: **ו פטורה**. ודוקא שנים שנתנו לנחתום אבל אחד שנתן לנחתום מסתמא אינו מקפיד ואפילו ערבו שלא מדעתו חייב: **ז חלקה**. בעודה בזה בענין שלא היה בשום חלק כשיעור: **ח והם היו פטורים באותה שעה כיון שעשאוה לחלק**. והואיל ופטורה עיסה זו בעוד היה בו שיעור הוה כאילו הופרש ממנו חלה ושוב לא יחזור להתייב ונראה דוקא שאין שיעור חלה כמה שהוסיף אחר כך אלא ע"י הטערפות מה שחלק אבל אם יש כמה שהוסיף לבד כשיעור פשיטא שהוא חייב בל"ה ואין זה שחלק ונפטור פטור מה שהוסיף: **ט ודעתו לחלקה וחלקה**. והוסיף עליהם דפטור כיון שהיה פטור אז כשהיה לו שעת חובה וע"ל סי' ק"ל ס"ה: **י אבל אם לא עשאוה**. וה"ה בשני בני אדם אם אינם מקפידים ולא עשאוה ע"מ לחלקם לא מהני החלוקה אח"כ:

בדלוי הוא מקנה להם בשעת גלגול העיסה לכל אחד חלקו ואי אפשר לו ליקח חלה מהעיסה דהוה כאילו שלו ובשעת חלוקה נוטל כל אחד חלקו ומפריש ומבדק כן נראה לי ליישב אותו המנהג אם הוא באופן שזכרתי שיש נשים רגילין ליקח בכל ערב שבת מזה הנחתום אבל לא באופן אחר כן נראה לעניות דעתי ובנחתום עובד כוכבים פשיטא שאין שייך דבר זה דאינו מקנה רק אחר החלוקה. ובחתונה שעושים נשים לחם אחד גדול ולוקחים הרבה נשים מאותה עיסה שיעור חלה ומפרשת כל אחת חלה ואח"כ חוזרין ומערבין העיסה ועושין מהם לחם אחד זהו פשיטא לדאסור וכ"כ הרב שם בהיהא תשובה: (ג) **לא מהני החלוקה אח"כ**. נ"ל דאף שיחלוק אח"כ אין צריכא ליטול כי אם חלה אחת כיון דבתר מעיקרא אזלינן כשהיה עיסה אחת אף על פי שיש אחר החלוקה שני שיעור חלות:

ביאור הגר"א

כשיעור בתמיה א"ל שנייה היא שכן העושה עיסה ע"מ לחלק בזה פטורה מן החלה א"ל והא תנן נחתום כו' א"ל אל תחיבני נחתום נחתום לאו בדעתו כו' שמה לא ימלא לקוחות ויעשה עיסה ודעת ר"ל כחירוז הראשון של ר"י ודעת ר' יוחנן כחירוז האחרון וכתב שמעינן מהא שני ב"א או תלמידים הלומדים כו' ונתערב מדעתם וגם אין דעתם לחלק כי אם לאכול ביחד חייבת בין לר"ל בין לר"י ואפי' נתערבה שלא מדעתם אליבא דר' יוחנן וכ"ה דברי הסמ"ג וכ"כ הר"ש והרא"ש וכמ"ש בס"א ודעת הרב תמוה שפסק כר"ל ואף שדעת הראב"ד בספ"ו לפסוק כר"ל וחלק על הרמב"ם מ"מ דוקא בזה אדם אחד כמ"ש והביא ראיה מירושלמי ההיא איסתא דאתת וסאלת לר' מונא בגין דאנא בעי מיעבד עיסתי איטרא ר"ל עוגות דקות מהו דנסיבנא ותהא פטורה מן החלה א"ל ולמה לא אתא שאיל לאבזה ואל אסור שמה תמלך לעשות עיסה וממתני' גופא איכא למשמע ונשים שנתנו לנחתום כו' וחמש נשים דוקא לענין חילוק הא אשה א' חייבת בחילוק כו' ע"ש ואף בזה הראב"ד יחידלה וחלקו עליו הכל קדמאי ובתראי וההיא דירושלמי פי' הר"ש והרא"ש איטרא סופגנין וכמ"ש בס"י ש"ט ס"ד וכמ"ש כאן בש"ע ס"ב אבל שאר אדם כו' וכ"ש כאן זה בדור. ומ"מ דדין הג"ל דס"ב מסתבך אני בזה דלכאורה משמע אף בביתו העושה לחלק לעיסות קטנות פטור וכו"כ תוס' בברכות ל"ז ב' ד"ה לחם. ור' יחיאל כו' וכ"מ בראב"ד הג"ל שמביא ראיה מירושלמי דבעי מיעבד איטרא כו' וכן מבואר בדבריו וכ"מ בירושלמי הג"ל לכאורה אל תחיבני נחתום כו' ויעשה עיסה אבל א"א לא"כ חלות תודה דשלא מנות מעשרון יהא פטורות מחלה וכן ריקי

[א] ונשבו כו'. כמ"ש בס"י שקדם וער"ש שם ברפ"ד ד"ה אפי' וד"ה ובזמן כו'. [ב] ששתם כו' יאם כו' יאם כו' יאם כו'. הכל בירושלמי והביאו הר"ש שם ירושלמי אר"י סתם כו'. [ג] היו שניהם כו'. במתני' שם: [ד] שלא תיגע כו' ודא תתערב. לא דק לאפי' אין מקפידות כה"ג כל שסופן לחלקו קודם אפייה אינן מתערפות אפי' עשו מתחלה ביחד וע"ל סוף ס"ק ז' ויאל לנו דלף כו' כמ"ש בס"ב אבל שאר כו' ובס"ד שנים שעשו כו' וכ"כ הר"ש כאן ברפ"ד אפי' הן ממין א' ואין מועיל לא נשיכה ולא כירוף כל כיון דמקפידות ואפי' לשו שני הקבין ב"א כיון דסופו ליחלק כדפרשין בפ"ק גבי נחתום כו' וכ"כ הרא"ש שם ס"י: [ה] אבל אם יש כו'. ובנגיעה דוקא כמ"ש בספ"ב ונותן פחות כו' וכמ"ש בס"ס שקדם וכ"כ בזה"ד כאן ג"כ: [ו] שאם לא כו'. ירושלמי שם והביאו הר"ש במתני' שם ירושלמי הממרח כריו כו' וז"ל אבל כו' וט"ס שם וז"ל מחיב ר"ל לר' יוחנן וכ"ה בזה"ת ופ"ג וגירסת הר"ש שמה ימלא לקוחות כו' ור"ל ויקנה הכל ביחד וכ"כ הרא"ש אבל גירסת הרמב"ם שמה לא ימלא כו' ויעשה עיסה ועבפי' שם וכ"כ בחיבורו וכ"כ בזה"ת וז"ל כאן שאם לא כו': [ז] ודוקא שערבן כו'. הוא שגגה גדולה שכתב בסמ"ג מתחלה לר"ל אבל כתב אח"כ אבל לר' יוחנן אין חילוק בין מדעתו או לא אלא כל שסופו לחלק וכ"כ בזה"ת ועב"י וז"ל סה"ת נשים שנתנו לנחתום כו' ותימא דתנן פ"ג העושה עיסה עם העובד כוכבים אם אין כו' הא עם ישראל אחר חייב ומפרש ר"י דכאן מיידי שערב שלא מדעתו א"י מיידי שדעתו לחלק לבסוף וכ"מ בירושלמי הממרח כריו של חיבורו שלא מדעתו רי"א חייב ר"ל אמר פטור מחיב ר"ל לר"י נשים שנתנו קמח לנחתום כו' ואין כבולחן

ביאור הגר"א

לחלק אצל בשרי נשים דוקא שאין לעתן לחלק וכמ"ס בר"ש ור"א וסו"ת וס"פ וכו"ל והאי דעתן לחלק דוקא בבצק כמ"ס בירושלמי לחלק בבצק ואף שבסו"ת וסמ"ג כ' ודעתן לאכול כאחד ל"ד וכמ"ס ברע"ב א' וכ"כ ב"י וכמ"ס בש"ע ס"ב בבצק וכ"כ האחרונים: [ח] שנים שעשו ב' ירושלמי פ"ג והביאו הר"ש בפ"ד מתני' א' והר"ש ס"א והר"א ד' תמה ע"ז וכן הר"ש שם כתב מיהו תימא כו' ופי' שהפרישו חלה מקודם ור"ל שלא היה דעתם מתחלה לחלק אצל הר"א והרמב"ם והטור כתבו כפשוטה ועס' ש"ד ס"ב בהג"ה וגם שם דבריו סתומים מ"ע ע"ד לחלקם וחלקם כו' והוא לשון הטור אצל הוא דוקא ע"ד לחלקם לאנשים הרבה כנ"ל וכמ"ס בירושלמי הג"ל חיבור בחלה כו' בזמן שהן כו' המכנים חלות כו' וכו"ל וכ"ה דברי הטור והרב כאן בהג"ה וה"ה כו': [ט] שכבר היתה להם ב' ר"ל דל"ד למ"ס בס"א שתי עיסות כו' וכן בס"ה לפיכך כו': [י] אבל אם כו'. טור וכמ"ס בנחמס אף שעשה לחלק וחלקם כיון שדעתו שאם לא ימלא כו' ודברי הטור מפורשין יותר שכתב אצל אם לא עשאו כו' חייב אפי' לא הוסיף על כל א' וא' שכיון שנתחייב כו':

באר היטב

כאילו קנו ממנו קודם שעושה העיסה ואחי לדיניהו בשעת חיוב דהיינו הגלגול וא"ל להנחתם ליטול חלה דהוי כאילו שלו וכתב עוד בתשו' מ"ב אמנם מה שנהגים בחתונה שעושים לחם גדול מה שמניחים בשעת הדפוס על השלחן וממנו לוקחים חלה הרבה נשים כל א' צ"ע אע"פ שכל אשה נוטלת עיסה כדי שיעור מ"מ לפי שמתחלה לשון הכל בבית א' אין להפריש רק חלה א' ולכן יש למחות ביד הנשים שלא יטלו מאותו לחם רק חלה א' וכתב הש"ך שדברים פשוטים הם וכן ראיתי מהגבירה אמי הרבנית ומשאר נשים דקנינות חכמניות שנזהרו בזה עכ"ל ובנחמס עובד כוכבים פשיטא דדינים אלו לא שייכי כלל דלינו מקנה רק אחר החלוקה. ט"ז וע"ל ר"ס ש"ל: (ד) וחלוקה בעודה צ"ע בענין שלא היה בשום חלק כשיעור ואח"כ הוסיפו ונראה דדוקא שאין שיעור חלה במה שהוסיף אח"כ אלא ע"י הצטרפות עם מה שנחלק אצל אם יש במה שהוסיף לבד כשיעור פשיטא שהוא חייב בלא"ה ואין זה שנחלק ונפטר פוטר מה שהוסיף עכ"ל הש"ך: (ה) מהני כתב הט"ז נ"ל דאף שחלוקה אח"כ א"ל ליטול כי אם חלה א' דבחר מעיקרא אזלינן כשהיה עיסה א' אע"פ שיש אחר החלוקה שיעור שתי חלות עכ"ל:

פתחי תשובה

שאין בהם שיעור חלה משום דלא הוי לחלקה לאנשים הרבה ועיין בתשובת בית אפרים ח"ד ס' ס"ט ש' דמדברי החוס' בדברות דף ל"ח וס"פ מצואר דליחא לחילוק זה. וכבר עמד ע"ז גם בספר תפל"מ וע' במעדני מלך הלכות חלה ש' חילוק אחר דדוקא אם מחלקה שלא לאפות עכשיו הכל אלא מסעודה לסעודה אחרת כמו משחרית לערבית אצל המחלק עיסת צ"ק לאפות מיד הכל לא נפטר ע"ש וגם חילוק זה דחה בס' תפל"מ שם דמתוס' הג"ל לא משמע כן. ובתשו' בית אפרים שם כתב ליישב המנהג דדוקא אם דעתו לחלקו באופן שלא יבואו אח"כ לידי צירוף לעולם שאז היא חלוקה המתקיימת פטורה ואין חילוק בין איש א' לאנשים הרבה אצל אם דעתו לזרפה בעת אפיה ורודים ונותנים לסל אחד ואין חלוקה הצ"ק הזה סופה להתקיים לא מקרי עושה לחלק ע"ש:

נזיר ובמתני' (ו' פ"ק) חלות תודה ורקיקי כו' וכן נהגו אבותינו ואבות אבותינו להפריש בשבת וי"ט אלא ע"כ ההיא בירושלמי לחלק לאנשים הרבה וכ"כ ש"ך ואף שבדברי הראב"ד א"ל לפרש כמבואר למענין בדבריו היטב וא"כ גם הראב"ד איש שלומינו ואין חולק בזה וכן סו"ת וסמ"ג ומרדכי וס"פ כולם כתבו דין העשוי לחלק צ"ל תלמידים וכיוצא כו' וכן משמע בירושלמי רפ"ד יש דברים שהן חיבור בחלה ואין חיבור בטבול יום חיבור בטבול יום ואין חיבור בחלה חיבור בחלה דחנינו ובזמן שהן של אשה אחת מין במינו חייב ואין חיבור בטבול יום דחנינו תמן המכנים חלות ע"מ להפריש ונשכו בש"א חיבור בטבול יום ובה"א אין חיבור חיבור בטבול יום ואין חיבור בחלה דחנינו תמן בשר הקדש שקרם עליו הקיפה הא ש"ר כל הקיפה חיבור ואין סופן לחתכו ר"ל לחלקו לכהנים הרבה ואין חיבור בחלה דאח"י העושה עיסה ע"מ לחלקה צ"ק פטורה מן החלה וע"כ צ"ל לאנשים הרבה אצל לדידיה חייבת ממ"ס חיבור בחלה ואין חיבור בט"י דחנינו כו' ע"מ להפריש כו' ועצמתי ריש טבול יום ויאל לנו דאף שבס"א השווה ב' נשים שאין מקפידות לאשה אחת ל"ד לגמרי דבאשה א' אף על פי שדעתה

(א) שנים ודוקא שאינם שותפים אצל אם הם שותפים חייב בחלה כדלקמן ס' ש"ל ס"ב וכב"י שכל שאין דעתו לחלק הבצק אע"פ שדעתו לחלק אחר שנאפה מצטרפין עכ"ל הש"ך: (ב) מפרש פי' הט"ז דהיינו ע"י נגיעה בנשיכה ואע"ג דבס"י ש"ה פסק כיון ששתייהם לפניו מפרש מזו על זו וא"ל נשיכה ואפי' צירוף של שני הכא דהוי דבר שמקפיד עליו אצל הש"ך פסק שא"ל נגיעה ונשיכה אלא כשהם לפניו סגי ודמיה לדלעיל ס"ס ש"ה וגם בנה"כ השיג על הט"ז דזין זה באריכות ע"ש: (ג) לחלקה פי' לכל אחד פחות משיעור חלה וכתב בתשו' מ"ב שהמנהג בקצת מקומות שנחתום ישראל עושה עיסה גדולה ובאות הנשים ולוקחות ממנו כל אחת כשיעור חלה וכל אחת נוטלת חלה מעיסה שלקחה מהנחתום דשפיר עבדי הכי והב"ה חולק ע"ז וכתב שקבל מרביתו שאיסור גמור הוא דכיון דהעיסה חייבת בחלה ביד הנחתום בגלגולו ובהפרשתו כבר פטר כל העיסה והיאך יברכו אח"כ כל א' צ"ע הא הוי ברכה שאינה נריכה והט"ז טרח ליישב המנהג דהיינו אם הוא באופן שהנשים רגילין ליקח בכל ע"ש מזה הנחתום אצל לא באופן אחר (וע"ש ש' ליישב דהאי נחתום איירי שיש לו מכירין שרגילין לקנות ע"מ כן שהם יפרישו חלה וה"ל

(א) לחלקה. עבה"ט וכתב הגאון מליסא בסדור תפלה שלו דאף דמשמע מדברי הט"ז והש"ך כאן דחלה א' פוטרת כל העיסה שנילוש ביחד אף אחר שנחלקה לעיסות מ"מ נראה דאם מכוין בפירוש שלא יפטור רק העיסה ולא האחרת אף אותה שנילוש עמה אינה פוטרת דחלה כמו תרומה שנטלת במחשבה וכשמחשז שלא לפטור אינה פוטרת והא דאסור לחלק צ"ק גדול כו' הוא מטעם דהוי ברכה שא"ל כיון שיוכל לכוין ולפטור אותה בברכה אחת ע"ש ועיין בספרו מקור חיים סימן תנ"ז בביאורים סק"ב מ"ש בזה. ועיין בתשובת בית אפרים ח"א"ה סימן מ"ד הוצא בש"ת צ"ח סימן תנ"ז ס"ק ג' ע"ש: (ב) לחלקה בבצק פטורה. כתבו הלבוש והדרישה וב"ה דדוקא אם רוצה לחלקה לאנשים הרבה אצל בצביל שהוא מחלק לעצמו לא מקרי עושה לחלק וכתבו כן ליישב מנהגינו שנהגות הנשים בע"ש ללוש רק שיעור חלה ונוטלים חלה ומזכרים אף דדעתם לחלק לחמים שקורין קיטקיי"ש

חידושי תורה – הערות – פירושים – ופסקים

א עיסת עובד כוכבים פטורה. לכתוב עריסותיכם ולא של עובד כוכבים וכתב הדרישה ובמקומות שהנשים קונות בזה מאופה עובד כוכבים ולוקחים ממנה חלה נראה לאסור כו' אם לא שנאמר שיש לסמוך על זה האיל ומדאורייתא מעות קונות והם נותנים המעות קודם הגלגול ע"ל כיון דדרכן כך אפשר בלא נתינת מעות קודם לכן מותר כיון שהעובד כוכבים יודע מנהג ישראל ואדעתא דהכי לש מתחלה ודינו כאילו נתנו לישראל במתנה קודם שגלגלו ע"כ ובתשובת משאית בנימין סוף סימן א' כתב בלא שפיר עבד ויש לבטל המנהג עיין ס' ב אפילו לשה. ללא אזלינן בחר המגלגל לא לחיוב ולא לפטור רק מי שהיתה העיסה שלו בשעת גלגול: ג אינו כלום. ומודיעין אותו שאינו לרבי, רמז"ס והטעם שלא יחשוב העובד כוכבים שהוא אוכל חלה וע"ל סימן ס"א סק"ב: ד עיסת השותפים כו'. ע"ל סימן ס"ו ס"ק א': ה שהוא שותף כו'. דוקא בשיק לה שותפות אבל עיסת ארנונית חייבת בחלה אף על גב דלא מאי מסלק ליה בזוזי אפי' אין בו שיעור חלה בשל ישראל דשם ימלך העובד כוכבים שלא ליטלה, כן פסק הב"ח: ו ואם יש בה כשיעור חייבת. ומשמע דביטול זה שיעור לעולם חייבת אפילו העובד כוכבים עומד עליו ומפורסם שיד העובד כוכבים

דין עיסת עובד כוכבים ושותפין והפקר

וכלבים. וכו' ט סעיפים:

א א א א (א) עיסת עובד כוכבים פטורה אפי' (א) לשה ישראל [א] ושל ישראל חייבת ב (א) אפי' לשה לו עובד כוכבים [ב] נתנה לישראל במתנה אם עד שלא גלגלה נתנה לו חייבת ואם לאחר שגלגלה נתנה לו פטורה (ג) [ג] עובד כוכבים שהפריש חלה ג אינו (ב) כלום ותאכל לזר (ב"ב"ש הרמב"ם):
ב ב ד ד [ד] עיסת השותפין חייבת:
ג ג ו ו ישראל ה שהוא (ג) שותף עם העובד כוכבים אם אין בחלק הישראל כשיעור פטורה ו [ה] ואם יש בה כשיעור (ה) חייבת ו יוכל (ב) להפריש מיניה (ה) וביה:
ד ד ו ו עובד כוכבים שהיתה לו עיסה ונתגיייר גלגלה קודם שנתגיייר פטור אחר שנתגיייר חייב ח (א) אם ספק (ו) חייב:
ה ה ו ו שני עובדי כוכבים שעשו עיסה כשיעור וחלקו ואח"כ נתגייירו והוסיף כל אחד על חלקו אחר שנתגיייר עד שהשלימו לכשיעור (ד) הרי זו חייבת:
ו ו ו ו היתה העיסה בין עובד כוכבים וישראל בשותפות וחלקו ואח"כ נתגיייר והוסיף כל אחד על שלו עד שהשלים והוסיף לכשיעור (ה) של ישראל חייבת ושל עובד כוכבים פטורה: **הגה** [ו] ודוקא שעשאוה מתחילה בשותפות על מנת שלא לחלקו ונמלכו לחלקה אח"כ אבל אם עשאוה מתחלה על מנת לחלק אף של עובד כוכבים חייבת:
ז ז ו ו [ח] הפקיר עיסתו קודם שנתגלגלה וזכה בה ואח"כ גלגלה או הפקירה אחר שגלגלה וחזר וזכה בה (ו) חייבת הפקירה ונתגלגלה בעודה הפקר ואחר כך זכה בה פטורה:
ח ח ו ו [ט] העושה עיסה לבהמה ולחיה פטור:
ט ט ו ו עיסת הכלבים בזמן שהרועים אוכלים ממנה חייבת ואם לאו פטורה [י] ודוקא שניכר בה שהיא לכלבים כגון שאינה ערוכה ועשויה כצורת לחם הא לאו הכי (ב) חייבת:

באמנע ואפילו קנו הקמח ביחד וכ"פ הב"ח עיין ס' ז ויכול להפריש מיניה וביה. כללעיל סימן ס"ז סעיף י"א ועיין מה שכתבתי ס' ח א ספק חייב. היינו משום דספק איסורא לחומרא וז"ל דהיינו דוקא מדינא אבל האידנא לכל חלה היא מדרבנן כללעיל סימן ס"ב א' חן פטור מספק וז"ע למה כתבו האחרונים בסתם דין זה, ועל כל פנים נראה דהיכא דאיכא ספק בדבר בחלה כיון דזמן הזה דהוה דרבנן יש להפרישה בלא ברכה: ט חייבת. אף על גב דשני ישראלים שעשו שני קצבים ביחד וחלקו ואחר כך הוסיף כל אחד שלו והשלימו לכשיעור אמרינן לעיל סימן ס"ו ס"ז דפטורים שאני החם שכבר היה לעיסה זו שעת חובה קודם חלוקה אלא שהיתה פטורה משום שהיה דעתם לחלק והיו זו העיסה כאלו הרמה ממנה חלתה ושז לא תחזור לחיובה אבל הכא לא היה לזו העיסה שעת חובה לעולם בין קודם חלוקה בין אחר חלוקה הלכך עכשיו כשיושלם שיעורו חל עליו חיוב הרמת חלה וחייב להפריש חלה:

באר הגולה

ש"ל א משנה ה' פ"ג דחלה: (ג) אפילו בא"י ולא דמי לתרומה דכתב בסעיף מ"ד דעריסותיכם כתיב ולא עיסת עובד כוכבים: ב חולין דף קל"ה ע"ב: ג שם במשנה ה' פ"ג דחלה: ד שם משנה ז': ה לשון הרמב"ם בפ"ו מהירושלמי פ"ג דחלה ומפרש שם שלא היתה להם שעת חובה ונפטרו: ו ג"ז שם מהירושלמי שם והראב"ד השיגו מדין שנים שעשו וכו' והביאו המחבר לעיל בס' ש"ל סעיף ד' ועיין בב"י וב"מ מה שתיירץ שם בזה: ז ב"י: (ג) (פ"י) דהוי כאלו לש העובד כוכבים שיעור חלה וכבר היתה לה שעת חובה ונפטרת מפני שהיא של עובד כוכבים ושוב אינה חוזרת להתחייב: ח רמב"ם פ"ח וכתב הכ"מ שהוא נלמד מדין ההקדש משנה ג' פ"ג דחלה ומייתי לה במנחות דף ס"ז ע"ב: ט ספרי ויליף לה מעריסותיכם ולא של חיה וממשה דלקמן: י משנה ח' פ"ק דחלה: יא טור בשם הרמב"ם ע"פ הירושלמי:

נקודת הכסף

[ש"ע] סעיף ו הגה' הדפוס המדפיסים בש"ע שלי סעיף ו' בהג' טעות, לפי שהעתיקו כן מש"ע הישנים דפוס קראקא וכן הוא מדפוס וינאיאה, והם נדפסו בטעות, וז"ל ודוקא שעשאוה מתחילה בשותפות על מנת שלא לחלקה ונמלכו לחלקה אחר כך, אבל אם עשאוה

רבי עקיבא איגר

סעיף א (ס"ד סק"א) האיל ומדאורייתא מעות קונות. ע' בש"ד חוה"מ (רס"י ק"ד): סעיף ג (ס' סק"ה) כן פסק הב"ח. ואם יראו אח"כ שישראל אכלו לא ידעו שהיה בו עובד כוכבים שותף דעיסת ארנונית לית ליה קלא ומפריש חלה בצרכה. רש"ב"א בשבועה (סימן תקכ"ה):

[א] וישל ישראל ב'י. הרא"ש בפסוקי למד מרישא עיסת עווד כוכבים כו' הנ"ל כמו שאין גלגול ישראל מחייב כו'. ואמרינן בספ"ב דפאה שדה שקלרזה עובדי כוכבים כו' ויליף לה בספרי ובקלרס פרט לשקלרזה עובדי כוכבים והביאו הר"ש שם ואמרינן בירושלמי שם והביאו הר"ש שם מחגי' שקלרזה לעצמן אבל אם קלרזה לישראל חייבת וחגי כן אין כו' וכ"ש כאן דלא אימעטו אלא מעריסותיכם ולא של עובדי כוכבים כמ"ש במנחות ס"ז. בתשו' כלל ד' ס"ב: [ב] בתה כו'. מחגי' שם: [ג] עובד כוכבים כו'. מנחות שם: [ד] עיסת כו'. חולין קל"ה ד': [ה] ואם יש כו' ויכול כו'. טור וכ"ע ע"פ הרא"ש ס"ו וז"ל והא דפטרין ב' ראשית הגז שותפות של עובד כוכבים מן החלה היינו כשאין בחלקו כו' ונראה שיוכל להפריש מיניה וביה דיש בילה בדבר לח לכ"ע כו' וחלה אין לה שיעור כו' וכל דבריו תמוהין מה שהקשה מחולין שם לא נזכר כלל שותפות עובד כוכבים בחלה אלא בתרומה ומתרומה הקשה סה"ת וס"פ והתם א"א לומר כתיורן הרא"ש דהא תרומה אף בכ"ש חייב אבל באמת לאיתמר לר' אלעאי אבל לרבנן אמרינן שם בלישנא בתרא ואב"א שותפות עובד כוכבים כו' וכמש"ל סי' של"א סי"א וכן חירץ סה"ת במסקנא שם אלא הא לארנוגא דפ"ק דפסחים (ו' א') קשה וז"ל דשם אפי' אין בשל ישראל שיעור בלא חלק הארנוגא וכ"כ בסה"ת ואין נ"מ בזה לדינא אבל במ"ש סיפריס מיניה וביה תמוה דהא קי"ל בפ"ק דר"ה (י"ג ד') לכל אין בילה כו' ועתוס' שם ד"ה חוץ כו' ולשון רש"י שם ד"ה חוץ אטעיתיה שכתב שדבר לח כו' וחוס' כתבו בפ"ג למנחות (כ"ב ד') וס"מ שקמח הוא דבר לח ולא היא דוקא לענין חערובת דין יבש ללח שהחילוק הוא בין דבר המתערב לדבר העומד בעצמו משא"כ כאן וואף על גב דבירושלמי ספ"ד דתרומות אמרינן בר פדיה אמר טוחן ומחיר ואף על גב דבר פדיה אמר אין בילה אלא ליון ושמן בלבד מודה הכא שהן בכללות ההס' ג"כ לענין ביטול וז"ל ואף על גב כו' מודה כו' ר"ל לענין ביטול. ובזה מודינא ליה אם לקחו מתחלה הדגן או הקמח בשותפות שיוכל להפריש מיניה וביה שכל קורט וקורט שניהם שותפין בו ואין שיעור לחלה וכמ"ש בס"י של"א אבל כל שנתערבו בקמח אין תקנה אלא שיטול כ"כ שיעלה ודאי מחלקו וכמ"ש בב"י בס"ס זה בשם מ"כ וכמ"ש בזבחים פ' ד' ה"ע כגון לזיכא כו' וע"ש שם' להדיא כדברי דאין בילה כו' וזה החילוק דין לקחו בשותפות או לא מבואר ג"כ ברש"י חולין קל"ה ד' ד"ה טבל וחולין כו' ול"כ שז"ל תקנה כו' ואפי' למאן דפליג כו' ובתוספתא דמזלי כו' ואף

העובד כורכים עומד עליו ומפורסם שיד העובד כורכים בזמנא ואפי' קטן
הקמה ביחד אפ"ה חייבת. ש"ך וכו"פ הב"ח: (ה) וביה דיש צילה בדבר לה
ובשיעור חלה סיפריא א"ל שלא יהיה צו משל ישראל והחלה אין לה שיעור
מן התורה עכ"ל הרא"ש: (ו) ספק כחז הש"ך היינו משום דספק איסור
לחומרא וז"ל היינו דוקא מדינא אבל האינינא דכל חלה היא מדרבנן ע"כ
פטור מספק וז"ע למה כתבו האחרונים בסתם דין זה ועכ"פ נראה דהיכא
לדאיכא ספק בדבר בחלה כיון דזה"ז הוא דרבנן יש להפרישה בלא ברכה
עכ"ל: (ז) חייבת. לפי שעיסה של ישראל כשהיתה מחוברת בחלקו של עובד
כורכים לא בא לידי חיוב מעולם עד שמוסיף אח"כ וע"כ חייב כשמוסיף מה
שאין בו חלק של עובד כורכים שהיה מחובר לחלק ישראל שהוא צד חיוב והוא
כלא כ"ל העובד כורכים שיעור חלה אלא שעיקר מנפשי שהוא עובד כורכים
בשעת החיוב שוב אינו מועיל שום דבר להחתיב עכ"ל הט"ז:

(א) אפילו לשה. עצה"ט ועיין דזה (בתשובת הרדב"ז ח"ב סי' תרי"ח); (ב) חייבת. העעם משום מ"ע ואף דלא צייד כאן מ"ע כי מי יביט אחריו אימה הפריג חלה בשעת לישה או אפיה או אח"כ מ"מ הא קו"ל בדמקום שאסור חכמים משום מ"ע אפילו בחדרי חדרים אסור. אמנם ז"ע דלפער גם כאן ניימא (כמו לעיל סעיף ד' בצה"ט סק"ו) דזוקא בחלת ארץ ישראל שהיא

ש"ל (א) לשה ללא אזלינן בחד המגבול לא לחיוב ולא לפטור רק מי שהיתה העיסה שלו בשעת הגבול וכתב הדרישה ויש מקומות שהגנים קונות בזכא מאופה עובד כוכבים ולוקחות ממנה חלה נראה לאסור אם לא שנאמר שיש לסמוך ע"ז הואיל ומלאורייתא מעות קונות והן נותנין המעות קודם הגבול ועוד כיון דזרכן בכך אפשר דבזלא נתינת המעות קודם לכן מותר כיון דהעובד כוכבים יודע מנהג ישראל ואדעתא דהכי לש מתחלה דינו כאלו נתנו לישראל במתנה קודם שגבולו ובתשובות מ"ב כתב לאלו שפיר עבדי ויש לבטל המנהג עכ"ל הש"ך וע"ל סי' שכ"ז סי' ק"ה ג' מ"א שם: (ב) כלום כתב הש"ך ומודיעין אותו שאינו כריך כדי שלא יתקוב העובד כוכבים שהזר אוכל חלה וע"ל סי' שכ"א סכ"ב: (ג) אותו דוקא בידו או תופסת אבל עיסת ארנונית חייבת בחלה אע"פ סכ"ב: (ד) מה מלי ממלה ליה בחזוי ואפי' אין שיעור חלה בשל ישראל דשמיא ממלך העובד כוכבים שלא ליטלה. כ"פ הב"ח: (ה) חייבת ומשמע דאפי'

(א) אפילו לשה. עצה"ט ועיין בזה (בתשובת הרדב"ז ח"ב סי' תרי"ח); (ב) חייבת. הטעם משום מ"ע ואף ללא שייך כאן מ"ע כי מי יביט אחריו אימת הפריש חלה בשעת לישה או אפיה או אח"כ מ"מ הא קו"ל בדמקום שאסרו חכמים משום מ"ע אפילו בחדרי חדרים אסור. אמנם ז"ע דאפשר גם כאן נימא (וכמו לעיל סעיף ד' בזה"ט סק"ו) דדוקא בחלת ארץ ישראל שהיא לאורייחא אבל חלת ח"ל לא דהא כתבו התוספות בכתובות דף ק' ע"ד ממעבין

ערוך השולחן יורה דעה סימן שכו

מהן כשיעור והפריש מכל אחת חלה ולא היו העיסות בדיבוק זל"ז ואח"כ עירב העיסות ועשאן עיסה אחת חייבת בחלה דהחלות הראשונות אינן חלה כלל:

סעיף טו כתב הרמב"ם פ"ז [הל' י"ב] עיסה הטבולה לחלה אינה כחלה והרי הוא כחולין לעניין הטומאה שאין שני עושה שלישי בחולין ומותר לגרום טומאה לחולין שבא"י לפיכך שתי עיסות אחת טמאה ואחת טהורה נוטל כדי חלת שתיהן מעיסה שלא הורמה חלתה ונותנו באמצע סמוך לעיסת הטהורה ומושך מן הטמאה לטהורה כדי ביצה כדי לתרום מן המוקף עכ"ל וזהו משנה ספ"ב דחלה אלא במשנה תנן פחות מכביצה ע"ש והרמב"ם כתב כביצה ע"פ סוגית הש"ס בסוטה [ל א] ע"ש ומיירי שהטמאה היא שני לטומאה אלא שהראב"ד השיגו דהא במשנה ר"א ס"ל כן וחכמים אוסרין ואיך פסק כר"א ע"ש ובפ"י המשנה פסק בעצמו כחכמים אך בכאן חזר בו משום דבירושלמי יש שפסקו כר"א והורו כן למעשה וכיון דמידי דרבנן הוא פסק כן [כ"מ]:

סעיף טז עוד כתב עושה אדם עיסה טהורה ואינו מפריש חלתה ומניחה או מניח מקצתה להיות מפריש עליה והולך חלות של עיסות אחרות ואפילו נטמאו העיסות עד שתעשה העיסה שהניח כולה חלה ויתננה לכהן והוא שלא תפסל מאוכל אדם אבל משתסרח אינו מפריש עליה בד"א כשהיו אותם העיסות שמפריש עליהן ספק אם הורמה חלה מהן או לא הורמה שחלת דמאי ניטלת מן הטהור על הטמא לכתחלה ושלא מן המוקף עכ"ל וזהו משנה בפ"ד [מ"ו] ואף על גב דבבבלי לא שייך דמאי שהרי עמי הארץ לא נחשדו על החלה וכבר טרח הר"ש בזה אך הרמב"ם מפרש בספק אם ניטל חלה אם לאו ואף על גב דגם לוודאי יש תקנה ולעשותה מוקף כבדין הקודם אך לא מיירי בכאן בזה וטריחא מילתא טובא ובוודאי שיכול לעשות ע"י חיבור פחות מכביצה אלא דבדמאי א"צ לזה שלכתחלה יכול לפרוש שלא מן המוקף וזה שכתב שבדמאי ניטלת מן הטהור על הטמא לכתחלה לפי מה שפסק הרמב"ם כר"א גם בוודאי ס"ל כן כדתנן ברפ"ב דתרומות ובספ"ב דחלה וכמ"ש בדין הקודם אלא דהרמב"ם לשון המשנה

סעיף יב כתבו הטור והש"ע בסעי' ד' שנים שעשו עיסה כשיעור וחלקוה ואח"כ הוסיף כל אחד על חלקו עד שהשלימו כשיעור ה"ז פטורה שכבר היתה להם שעת חובה והם היו פטורים באותה שעה מפני שעשאוה לחלק וה"ה באדם אחד העושה ב' קבין ודעתו לחלקם וחלקם אבל אם לא עשאם על מנת לחלקן לא מהני החלוקה אח"כ עכ"ל וכ"כ הרמב"ם בפ"ז דין ט' והוא מירושלמי פ"ג והראב"ד צעק על זה ככרוכיא דאין לסמוך על זה הירושלמי דמה בין זה לעושה עיסתו קבין והשיכן שחייבת בחלה ורבינו הב"י כתב שאין זה דמיון דשם לא היה חיוב מעולם אבל כאן שהיו שני קבים והיה עליה חיוב אלא שנפטרה מפני שעשו על דעת לחלקה יצאה מידי חיוב לגמרי ואינה חייבת עוד [כ"מ] ואינו מובן דסוף סוף לא היה עליה חיוב בשעת עריכה ומה לי אם הפטור הוא מפני שאין בה כשיעור מצד עצמה או מצד חלוקה והרי עכ"פ לא היה על עיסה זו שום חיוב וצ"ע ופשיטא שאם הוסיף אח"כ כדי שיעור בפ"ע שזו הפטורה לא פטרה אותה [ש"ך סק"ח] והפני משה במראה הפנים התאמץ בסברא ליישב דברי הירושלמי ואין בכל דבריו יותר טעם מכפי מ"ש הכסף משנה ע"ש והראב"ד הקשה עוד הא אין דיחוי אצל מצות וכתב הכסף משנה שאין זה שייך לדיחוי והפני משה האריך בזה ע"ש:

סעיף יג ואני ק"ל טובא על לשון הרמב"ם והטור וש"ע וכן הוא לשון הירושלמי שם [הל' ד'] שני ישראלים שעשו שני קבין וחלקו והוסיפו זה על שלו וכו' שכבר היתה להן שעת חובה עכ"ל ותרתי ק"ל דהא וודאי שעשו על מנת לחלקה דאח"כ לא מהני החלוקה כמ"ש וא"כ איזה לשון הוא שעשו וחלקו וכך ה"ל לומר שעשו לחלוק ועוד מאי האי דקאמר שכבר היה להן שעת חובה אימתי היתה שעת חובה ולכן נ"ל דה"פ דאלו השנים אדרבה כשלקחו הקמח רצו להשתתף כדי לחייבה בחלה ועירבו הקמח ביחד ושפכו המים ותיכף קודם עירוס נתחרטו מאיזה טעם ואמרו שרוצים לעקרה מחלה ועל מנת כן לשים שיחלוקו ונמצא דדחיוה בידים ונראה ונדחה אינו חוזר ונראה וגם כוונת הרמב"ם כן הוא:

סעיף יד דבר פשוט הוא שהמפריש חלה מעיסה שאין בה כשיעור אינו כלום לפיכך שתי עיסות שאין באחת

מקרי וחייבת בחלה וזהו כוונת כל הפוסקים והתוס' בברכות ל"ח א שנסתפקו בוירמשי"ש זהו מפני שעשוי לתבשילים וכל תבשיל נחשב לעניין בפ"ע אבל לא בפת ודו"ק:]